

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər

Ölkədə "molla
kəbini"
qadağan
oluna bilər

yazısı səh.10-da

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 26 aprel 2024-cü il Cümə № 71 (8444) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

TDT abbreviaturalı yeni Turan

Türk Dövlətləri Təşkilatı siyasi, iqtisadi, geopolitik, hərbi məsələləri özündə birləşdirən güclü ittifaqa çevrilməkdədir

yazısı səh.8-də

İki Prezident Qarabağda oldu

yazısı səh.7-də

"Putin ittifaqı"na üzlük yenə gündəmdə - tərəddüdün səbəbi

yazısı səh.6-da

Prezident Almaniya niyə gedir?

yazısı səh.6-da

Kennedidən Azərbaycana qarşı iyrənc böhtan

yazısı səh.5-də

Qərb Paşinyanın devrilməsinə müdaxilə edə bilməyəcək

yazısı səh.12-də

Qareginin üsyan çağırışı

yazısı səh.12-də

Kongresmenlərin köməkçiləri Bakıda - texniki səfər, yoxsa...

yazısı səh.9-da

Xaricə getmək istəyənlər üçün iş vizası "tələ"si...

yazısı səh.10-da

Türkiyənin nüvə dövləti olmasına əngəllər...

yazısı səh.11-də

Musavatda İsa Qəmbərin son qərarını gözləyirlər

yazısı səh.13-də

İntiharı suallar yaradan pediatr dəfn olundu

yazısı səh.3-də

QƏRB ASTANA SÜLH DANIŞIQLARINI BLOKLAYA BİLƏR

Prezident Tokayevin səfərindən bir xeyli keçəndən sonra onun uydurma soyqırımı kompleksinə getməməsinin qabardılmasının kökündə də elə bu durur; proseslərin sonrakı gedişatı rəsmi İrəvanın siyasi iradəsindən asılıdır

yazısı səh.4-də

ABŞ Bakıda tutulan İran casuslarının müdafiəsində

Dövlət Departamenti insan haqları hesabatında həm Azərbaycana qarşı qərəzini, həm də "erməni sevgisini" ortaya qoyub; hüquq müdafiəçiləri və partiya sədrindən sərt reaksiyalar...

yazısı səh.5-də

Mixail Aleksandrov

"Bakını
bombalayaq"
deyən
"Mixaylo"nu
necə həbs edək?

yazısı səh.3-də

Alimpasha
Məmmədov
həbsxanaya
getməmək üçün
bunları edir -
təfərrüat

yazısı səh.13-də

Səbuhi Məmmədov

Naxçıvanın
işdən çıxarılan
baş nazirinin
başı dərddə

yazısı səh.3-də

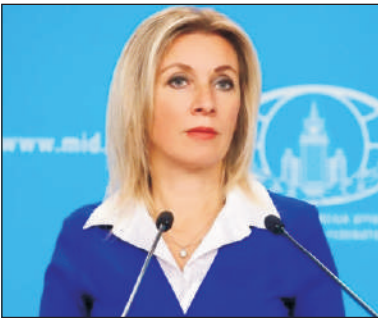
Mahbəylidə kütləvi məzarlıq aşkar edildi

İşğaldan azad edilmiş Xocalı rayonunun Mahbəyli kəndi ərazisində insan qalıqlarının aşkar olunması barədə məlumat daxil olub. İlkən araşdırma zamanı məlum olub ki, işğaldan azad edilmiş ərazilərdə bərpa-quruculuq və abadlıq işləri zamanı Xocalı rayonunun Mahbəyli kəndi ərazisində (1988-ci ildə yeni salınmış "Məhəllə" adlanan ərazi) torpaq səthi üzərində insan qalıqları aşkar olunub.

Keçirilən baxış istintaq hərəkəti zamanı qazıntı işləri aparılarkən ən azı 6 nəfərə aid olduğu ehtimal edilən sümük fraqmentləri aşkar edilib.

Faktla bağlı Baş Prokurorluğun Kriminalistika və informasiya texnologiyaları idarəsində araşdırma aparılır. Nəticəsi barədə ictimaiyyətə əlavə məlumat veriləcək.

Rusiya Türkiyəyə nota verdi

Rusiya səfirliyi rusiyalı turistlərin Latin Amerikasına tranziti ilə bağlı Türkiyə Xarici İşlər Nazirliyinə nota göndərmiş. Bu barədə Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin rəsmi nümayəndəsi Mariya Zaxarova bildirib.

Qeyd edək ki, Rusiyanın Ankaradakı səfirliyi RF vətəndaşlarına Latin Amerikasına tranzit uçuşa icazə verilmədiyi təqdirdə Türk Hava Yollarına qarşı yaşadığını yer üzrə iddia qaldırmağı tövsiyə edib. Səfirlikdən bildirilib ki, aviasirkət İstanbul vasitəsilə Argentina, Braziliya, Meksika, Panama və bir sıra digər ölkələrə tranzit keçən rusiyalı sərhədlərin reyslərə minməksindən imtina etməyə davam edir.

Azərbaycana xaricdən pul köçürmələri 31% azalıb

2024-cü ilin yanvar-mart aylarında Azərbaycanda banklara sürətli pul köçürmə sistemləri vasitəsilə 465.2 milyon manat vəsait daxil olub. Azərbaycanda banklardan xaricə göndərilən vəsaitin həcmi isə 129 milyon manata bərabər olub.

"APA-Economics" Azərbaycan Mərkəzi Bankına istinadən xəbər verir ki, ötən ilin yanvar-mart aylarına nisbətən sürətli pul köçürmə sistemləri vasitəsilə banklara daxil olan vəsaitin həcmi 30.9% və ya 207.6 milyon manat, banklardan xaricə köçürmələri isə 26.2% və ya 45.8 milyon manat azalıb.

Qeyd edək ki, ötən ilin ilk 3 ayında Azərbaycanda banklara sürətli pul köçürmə sistemləri vasitəsilə 672.8 milyon manat daxil olub. Banklardan xaricə göndərilən vəsaitin həcmi isə 174.8 milyon manat təşkil edib.

Fuat Oktay 4 kəndin Azərbaycana qaytarılmasından danışdı

"Dost, qardaş Azərbaycan 30 ildən sonra Vətən müharibəsi ilə Qarabağı işğaldan azad etdi. Azərbaycanı bir daha ürəkdən təbrik edir, bu tarixi zəfərdən böyük sevinc duyduğumuza ifadə etmək istəyirəm".

Türkiyə Böyük Millət Məclisinin Xarici Əlaqələr Komitəsinin sədri Fuad Oktay Türk Dövlətləri Parlamentlərinin Xarici Əlaqələr Komitələri Sədrlərinin Birinci İclasında bildirib.

"Ermənistan tərəfindən uzun illərdir işğal altında saxlanılan 4 kəndin də Azərbaycana qaytarılması ilə bağlı əldə olunan ilk razılaşmanı məmnuniyyətlə qarşılayır, azərbaycanlı qardaşlarımızı təbrik edərim. Zəngəzur dəhlizinin ən qısa zamanda açılması da son dərəcə əhəmiyyətlidir. Dəhlizin açılması Türkiyəni ata yurdumuz olan Orta Asiyaya bağlayacaq və türk coğrafiyasının bütövlüyünü təsis edəcək. Bu müddətin uğurla tamamlanması üçün Türkiyə olaraq Azərbaycana dəstəyimizi davam etdiririk. Bu dəhlizin açılması Ermənistanın, İranın, Gürcüstanın da içərisində olduğu bölgəyə sülh gətirəcək, eyni zamanda bölgədə iqtisadi yüksəlişə səbəb olacaq", - F.Oktay vurğulayıb.

Gürcüstandan Ermənistanla silah daşınır?

"Avropa istehsalı olan "Dana" özüyəriyən artilleriya qurğularının Gürcüstan əra-

Buraxılış imtahanlarında ən yüksək nəticə göstərən hansı rayonlardır?

Məlum olduğu kimi, Dövlət İmtahan Mərkəzi tərəfindən 3 və 10 mart 2024-cü il tarixlərində tam (11 illik) orta təhsil səviyyəsi üzrə buraxılış imtahanları keçirilib.

Bu imtahanlarda 100249 şagird (peşə məktəbləri və hərbi liseylər istisna olmaqla) iştirak edib.

İmtahanlarda şagirdlərə tədris dili fənnindən 30, xarici dil fənnindən 30 və riyaziyyat fənnindən 25 olmaqla, ümumilikdə 85 tapşırıq təqdim olunub və şagirdlərin toplaya biləcəyi maksimal bal hər fənn üzrə 100 bal olmaqla cəmi 300 baldır.

Buraxılış imtahanında iştirak edən orta statistik şagird tədris dili fənni üzrə 55.53, riyaziyyat fənni üzrə 34.11, xarici dil fənni üzrə 42.72 bal toplayıb və ümumi balı 132.10-a bərabər olub. Əvvəlki illərlə müqayisədə hər üç fənn, xüsusilə tədris dilləri fənni üzrə nəticələrin daha da yaxşılaşdığını müşahidə etmək olar.

İmtahanda ən yüksək nəticəni Elm və Təhsil Nazirliyi tabeli liseylərin və özəl liseylərin şagirdləri (orta bal 205.96) əldə ediblər. Bölgələr arasında ən yüksək nəticəni Sumqayıt, Naxçıvan və Qubadlı rayonunun məktəblərinin şagirdləri qazanıblar (müvafiq olaraq 163.22, 157.52, 157.25 bal).

Martın 3-də keçirilən imtahanda 14, martın 10-da keçirilən imtahanda isə 39 nəfər maksimal olan 300 bal toplayıb.

zində hərəkəti təbii ki, Azərbaycanın müvafiq təhlükəsizlik xidməti orqanlarının nəzarətindən yayınma bilməz. Düşünürəm ki, Gürcüstan hücum məqsədli bu silahların öz ərazisindən Ermənistanla buraxılmasına icazə versin". Bunu Bakupost.az-a açıqlamasında hərbi ekspert Ədalət Verdiyev deyib.

O qeyd edib ki, bundan əvvəl biz Fransada istehsal olunan "Bastion" zirehli maşınlarının Poti hava limanı vasitəsilə Gürcüstanla, oradan isə Ermənistanla daşınmasını izləmişdik: "Bu dəfə də ola bilsin ki, bu texnikalar Ermənistanla ötürül-

sün. Amma bir şeyi də nəzərə almalıyıq ki, Gürcüstanın silahlanmasında bu artilleriya qurğuları mövcuddur. Ona görə də bu haqda əvvəlcədən nəse demək doğru olmazdı. Lakin hadisələrin gedişatını izləmək və bu texnikaların hara göndərilməsinə dair Gürcüstandakı səfirliyimiz vasitəsilə məlumat əldə etməyə çalışmalıyıq".

Qeyd edək ki, sosial şəbəkədə Gürcüstan ərazisində özüyəriyən artilleriya qurğularının daşınması müşahidə edilib. Bir çoxları bu silahların Ermənistanla daşındığını ehtimal edir.

Naxçıvanda yeni nazir müavini təyin olunub

Naxçıvan Muxtar Respublikası Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinə yeni nazir müavini təyin olunub.

APA-nın Naxçıvan bürosu xəbər verir ki, bununla bağlı Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin sədr müavini Anar İbrahimov sərəncam imzalayıb. Sərəncama əsasən, Fərid Tələtdin oğlu Bağırzadə Naxçıvan Muxtar Respublikası Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi nazirinin müavini təyin edilib.

Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi naziri təyin olunanadək həmin vəzifənin müvəqqəti icrası nazir müavini Fərid Bağırzadəyə həvalə edilib.

Goranboyda 8-ci sinif şagirdi qaçırılıb

Azərbaycanda məktəbli qız evlənmək məqsədilə qaçırılıb.

Hadisə Goranboy rayonunda qeydə alınıb. Məlumatla əsasən, aprelin 23-də Xoylu kənd məktəbinin 8-ci sinfində təhsil alan qız naməlum şəxs tərəfindən qaçırılıb.

Məsələ ilə bağlı Daxili İşlər Nazirliyi mətbuat xidmətinin Gəncə regional qrupundan bildirilib ki, faktla bağlı Goranboy Rayon Polis Şöbəsinə müraciət daxil olub. Araşdırmalar zamanı yetkinlik yaşına çatmayan şəxsin evlənmək məqsədilə Şəmkir rayonuna getməsi məlum olub.

Goranboy və Şəmkir Rayon Polis şöbələri əməkdaşlarının keçirdikləri tədbirlər nəticəsində şəxsin yeri müəyyən edilərək ailəsinə təhvil verilib.

Faktla bağlı araşdırmalar davam etdirilir. (Lent.az)

Milli Məclis Avropa Parlamentinə etiraz etdi

Milli Məclis aprelin 25-də Avropa Parlamentinin Azərbaycan vətəndaş cəmiyyəti və insan hüquqları məsələsinə dair obyektivlikdən uzaq qətnamə qəbul etməsini ölkəmizə qarşı qərəzli siyasi aksiya kimi qiymətləndirir, yalan və saxta məlumatlar üzərində qurulmuş əsassız ittihamları qətiyyətlə rədd edir. Bu barədə Milli Məclisin bəyanatında deyilir.

"Avropa Parlamentinin qətnaməsi Cənubi Qafqazda yaranmış yeni realıqları qəbul etmək istəməyən, səlibçilik düşüncəsinə qapılan qüvvələrin bu sülh prosesinə zərbə vuran, Azərbaycan Respublikasının nüfuzuna xələl gətirməyə yönələn bir addımdır. Bütün bunlar təşkilatda hökm sürən azərbaycanofob, türkofob və islamofob əhval-ruhiyyənin son dövrdə daha da gücləndiyini nümayiş etdirir. Digər tərəfdən, sözügedən qətnamənin Avropa Parlamentinin Azərbaycana qarşı məqsədyönlü fəaliyyət göstərən deputatlarının təhriki ilə hazırlanıb müzakirəyə çıxarılması erməni lobbisinin və onu dəstəkləyən qüvvələrin Avropa Parlamentinə təsirinin miqyası haqqında təəssüvür yaradır".

İlk ombudsman İkinci Fəxri xiyabanda dəfn olundu

Azərbaycanın ilk İnsan Hüquqları üzrə müvəkkili (Ombudsman) Elmira Süleymanova vəfat edib.

"Report"un məlumatına görə, o, 87 yaşında dünyasını dəyişib. Qeyd edək ki, Elmira Teymur qızı Süleymanova 17 iyul 1937-ci ildə Bakı şəhərində anadan olub. Kimya elmləri doktoru, (1980), professor (1981), Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərdi təqaüddüsi olub. E.Süleymanova 2002-2019-cu illərdə Azərbaycanın İnsan Hüquqları üzrə müvəkkili (Ombudsman) vəzifəsini tutub.

O, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Sərəncamı ilə İnsan hüquqlarının qorunması sahəsində xidmətlərinə görə "Şöhrət" və "Şərəf" ordeni ilə təltif edilib.

Mərhum İkinci Fəxri xiyabanda dəfn olunub. Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Azərbaycanın ilk ombudsmanı Elmira Süleymanovanın dəfn mərasimində iştirak edib.

Aprelin 25-də Naxçıvan Muxtar Respublikasının baş naziri Səbuhi Məmmədov vəzifəsindən azad olunub.

Bu barədə müvafiq qərar Naxçıvan Ali Məclisinin sessiyasında qəbul edilib. Səbuhi Məmmədov 2020-ci ilin mayında Ali Məclisin o zamankı sədri Vasif Talibov tərəfindən baş nazir təyin olunub.

Səbuhi Məmmədov bu təyinatadək Naxçıvan Muxtar Respublikası baş nazirinin müavini - maliyyə naziri vəzifəsində çalışıb. Səbuhi Məmmədov 1969-cu ildə Şərur rayonunda anadan olub. Əmək fəaliyyətinə 1991-ci ildə Azərbaycan Respublikası Aqrar-Sənaye Bankının Şərur rayon şöbəsində mütəxəssis olaraq başlayıb.

O, ötən dövr ərzində baş mütəxəssis, şöbə rəisi, Birləşmiş Universal Səhmdar Bankının Şərur rayon filialının müdiri, Aqrarkredit Səhmdar Kredit Təşkilatının Naxçıvan Muxtar Respublika filialının müdiri, KapitalBank Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin Naxçıvan Muxtar Respublikası Baş İdarəsinin rəisi vəzifələrində işləyib.

2007-ci ilin yanvar ayından 2017-ci ilin fevral ayınadək Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının Naxçıvan Muxtar Respublikası İdarəsinin sədri vəzifəsində çalışıb.

6 fevral 2017-ci il tarixdə Naxçıvan Muxtar Respublikasının maliyyə naziri, 2018-ci il noyabrın 30-dan Naxçıvan Muxtar Respublikası Baş Nazirinin müavini - Maliyyə naziri vəzifəsinə təyin edilib.

Ailəlidir, 4 övladı var. Beləliklə, Ali Məclisin 25 aprel toplantısında Səbuhi Məmmədov baş nazir vəzifəsindən azad olunub. İddialara görə, illərdir muxtar

respublikanın bank və maliyyə sektoruna, dolayı yolla, iqtisadiyyatına nəzarət edən S.Məmmədov baş nazir olduğu ötən 4 ildə onun sərəncamları ilə dövlət büdcəsindən vəsaitlər əsassız olaraq Naxçıvanın İnkişaf Fonduna yö-

Kabinetində özünə yaxın şəxslərdən ibarət komanda toplayıb. Mediada o da bildirilirdi ki, Naxçıvanda keçmiş Ali Məclis sədri Vasif Talibova bağlı köhnə komandası yeni rəhbərliyə qarşı addımlar atıb. Görünür, yeni baş

sası üzrə bakalavr, 2012-ci ildə Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin eyni ixtisası üzrə magistratura, 2013-cü ildə isə Böyük Britaniya Krallığının Essex Universitetinin Maliyyə ixtisası üzrə magistratura səviyyəsini bitirib.

Naxçıvanın sabiq baş nazirinin başı dərdə

Mümkündür ki, müvafiq orqanların son 4 ildə dövlət büdcəsindən əsassız xərcləmələr və mənimsəmələrə bağlı Səbuhi Məmmədova xeyli sualları olsun

Səbuhi Məmmədov

Ceyhun Cəlilov

nədlilib, silinib və mənimsənilib.

Naxçıvanın keçmiş maliyyə naziri Rəfail Əliyev, Tikinti və Arxitektura Komitəsinin sədri Hicran Rüstəmov, Gömrük komitəsinin keçmiş maliyyə rəisi Mənsur Əsgərov da məhz Səbuhi Məmmədovun tabeliyində olan sahələrdən mənimsəmələrə görə həbsdədirlər. Səbuhi Məmmədov Naxçıvan MR Nazirlər

nazir indi həm də S.Məmmədovun kadrlarını "təmizləməlidir" ki, normal işləmək imkan olsun. O da mümkündür ki, sabiq baş nazirə müvafiq orqanların da xeyli sualları olsun.

Ceyhun Ramiz oğlu Cəlilov 1987-ci ildə Şahbuzda anadan olub. 2009-cu ildə Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin Beynəlxalq iqtisadi münasibətlər ixti-

Hazırda İmtiyazlı İdarəedici Mühəsiblər İnstitutunda (CIMA) Strateji idarəetmə səviyyəsi üzrə təhsilini davam etdirir. 2011-2013-cü illərdə Azərbaycan Respublikası İqtisadi İnkişaf Nazirliyinin (indiki İqtisadiyyat Nazirliyi) Beynəlxalq Təşkilatlarla əməkdaşlıq şöbəsində, 2013-2021-ci illər ərzində "BP Caspian" şirkətinin Maliyyə departamentində müxtəlif vəzifələrdə çalışıb.

1 mart 2021-ci il tarixində Dayanıqlı və Operativ Sosial Təminat Agentliyinin İdarə Heyəti sədrinin müşaviri vəzifəsinə, 13 avqust 2021-ci il tarixində isə İdarə Heyəti sədrinin müavini vəzifəsinə təyin edilib. Baş nazir təyinatına qədər Naxçıvan Muxtar Respublikasının əmək və əhalinin sosial müdafiəsi naziri postunu tuturdu.

Evlidir, iki övladı var.

✎ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,**
"Yeni Müsavat"

tələb etmək üçün hüquqi baza yoxdur.

"Bakı" Hüquq Şirkətinin rəhbəri Natiq Ələsgərov "Yeni Müsavat"a deyib ki, Azərbaycan tərəfi Mixail Aleksandrovun barəsindəki cinayət işinin istintaqı çərçivəsində Rusiya Federasiyasının Baş Prokurorluğuna və digər ölkələrin hüquq-mühafizə orqanlarına hüquqi yardımın göstərilməsi haqqında rəsmi vəsatətlər göndərməsi mümkündür. Azərbaycan tərəfi Mixail Aleksandrovun Rusiyada mühakimə edilməsini istəyirsə, onun barəsindəki cinayət işinin materiallarını Rusiya istintaq orqanlarına təhvil verməlidir. Son illərdə Azərbaycan Baş Prokurorluğu ilə Rusiya Baş Prokurorluğu arasında cinayət işləri üzrə hüquqi yardım, ekstradisiya və elm-tədris sahələrində işbirliyi genişləndirilib. Bu baxımdan Mixail Aleksandrovun barəsindəki cinayət işinin Rusiya Baş Prokurorluğuna göndərilməsi və Rusiyada onun barəsində cinayət təqibinin aparılmasına nail olmaq mümkündür".

Natiq Ələsgərov bildirib ki, bundan başqa Mixail Aleksandrovun üçüncü dövlətin ərazisində də həbsi və Azərbaycana ekstradisiyası mümkündür: "Aleksandr Lapşin nümunəsində biz bu praktikadan istifadə etdik. Ölkəmiz barəsində ağzına gələn danışan bu zati Belarus ərazisində Azərbaycanın sorğusu əsasında həbs edib ölkəmizə ekstradisiya etdilər. Mixail Aleksandrovun da bu şəkildə həbsi mümkündür. Onun barəsində Azərbaycan hüquq-mühafizə orqanları Interpol xətti ilə beynəlxalq axtarış elan edib. O, Rusiya Federasiyasının ərazisini tərk edəcəksə, həbs olunaraq ölkəmizə təhvil verəcək".

✎ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,**
"Yeni Müsavat"

İntihar suallar yaradan pediatri dəfn olundu

Nəsim Quliyevin özünü öldürməsinin səbəbləri haqda sensasion iddiaya Baş Prokurorluqdan reaksiya

İntihar edən tanınmış həkim, ölkənin sabiq baş pidiatri Nəsim Quliyevin özünü öldürməsinin səbəbləri haqda sensasion məlumat yayılıb. İddiaya görə, ailə üzvləri istintaq orqanına dövlət edilib və N.Quliyevin intihar öncəsi yazdığı məktubla ailə üzvləri tanış edilib. İddiaya görə, N.Quliyev intiharının səbəbi kimi hazırda məşhur klinikalardan birində işləyən xanımı (ad-soyadı istintaq getdiyi üçün açıqlanmır) göstərib. O xanımla bağlı hansı məsələyə görə intihar etdiyi isə böllü deyil.

Xatırladaq ki, N.Quliyevin ailə üzvləri ilə münasibətləri soyuq olub. 73 yaşlı pidiatri Abşeron rayonu, Görədil qəsəbəsinə bağlı evində tək yaşayırmış. Onun uzun illərdir Ukraynada yaşayan oğlu ilə də heç bir əlaqəsi olmadığı bildirilir.

Baş Prokurorluq yayılmış məlumatlara dərhal reaksiya verib. Məlumatda deyilir: "Təəssüflə bildiririk ki, baş vermiş hadisə ilə əlaqədar bəzi sosial media səhifələri (istifadəçiləri) və xəbər portalları tərəfindən rəsmi qurumla dəqiqləşdirmə aparılmadan, istintaq sirrinə dair tələblər pozularaq cinayət işi üzrə hadisənin motivi, baş vermə səbəbi və mexanizmi, zərərçəkmiş şəxs barədə şəxsi və ailə sirrini təşkil edən məlumatlar, o cümlədən yayılması qanunvericiliklə yolverilməz hesab olunan və qadağan edilmiş digər informasiyalar ictimailəşdirilib. Qeyd edilən hallar jurnalist etikasının pozulmasına səbəb olmaqla yanaşı, qanunvericiliklə nəzərdə tutulan qaydada inzibati və cinayət məsuliyyətinə səbəb olur.

Nəzərə alınmalıdır ki, Cinayət Prosessual Məcəlləsinin 222.2-ci maddəsinə əsasən, ibtidai araşdırma məlumatları jurnalistlər tərəfindən yalnız müvafiq olaraq müstəntiqin, təhqiqatçının, ibtidai araşdırmaya prosessual rəhbərliyi həyata keçirən prokurorun və ya məhkəmənin icazəsi ilə ibtidai araşdırmanın maraqlarına zidd olmayan və cinayət prosesinin digər iştirakçılarının hüquq və qanuni mənafələrini pozmayan həddə yayıla bilər. Odur ki, media subyektləri və sosial şəbəkə istifadəçilərindən qeyd olunan məsələyə həssaslıq nümayiş etdirməklə qanunvericiliyin tələblərinə riayət etməyi, dəqiqləşdirilməmiş və təhrif olunmuş məlumatların ictimailəşdirilməsindən çəkinməyi xahiş edirik", - məlumatda qeyd olunub.

Nəsim Quliyev ötən gün Mehdiabad qəsəbəsinə qəbiristanlıqda torpağa tapşırılıb.

"Bakını bombalayaq" deyən "Mixaylo"nu necə həbs edək?

Mixail Aleksandrovun üçüncü dövlətin ərazisində həbsi və Azərbaycana ekstradisiyası mümkündür

Azərbaycanın axtarışa verdiyi rusiyalı politoloq Mixail Aleksandrov iki gün əvvəl Moskvada saxlanılıb. Bu barədə Rusiyanın Telegram kanallarında məlumat yayılıb. Yaxınları ilə telefon danışığında ekspert səhər saatlarında saxlanıldığını, evindən polis bölməsinə aparıldığını söyləyib.

Hələlik onun hansı ittiham üzrə saxlanıldığı böllü deyil.

Mixail Aleksandrov ötən ilin yanvarında Azərbaycana qarşı təcridatçı fikirlərinə görə işlədiyi Moskva Dövlət Beynəlxalq Münasibətlər İnstitutundan (MDBMI) qovulub. Erməniperəst ekspert Rusiyanı Bakını bombalamağa çağırırmışdı. Bundan sonra Azərbaycan Baş Prokurorluğu cinayət işi açaraq, Aleksandrov

barəsində beynəlxalq axtarış elan edib. Aleksandrov son olaraq aprelin 3-də Azərbaycanı yenə nüvə silahı ilə hədələmişdi.

Yada salmaq ki, Mixail Aleksandrov "Azərbaycanın bütün neft sənayesini, enerji sistemini raketlərlə bombalamağa və tamamilə məhv etməyə" çağırırdı. Ona qarşı Cinayət Məcəlləsinin 101.2 (kütləvi informasiya vasitələri ilə təcavüzkar müharibəni başlamağa açıq çağırışlar), 214.2.3 (odlu silahdan istifadə etməklə terrorçuluğun törədilməsi ilə hədələmə) və 283.2.1, 283.2.2-ci (qulluq mövqeyindən yararlanaraq zor tətbiq etməklə milli nifrət və düşmənçiliyin salınması) maddələri ilə cinayət işi başlanmışdı. Məhkəmənin qərarı ilə barəsində həbs-qətimkan

tədbiri seçilməklə Interpol vasitəsilə beynəlxalq axtarış elan edilib.

Mixail Aleksandrov 27 fevral 1960-cı ildə Moskvada anadan olub. 1982-ci ildə SSRİ Xarici İşlər Nazirliyinin Moskva Dövlət Beynəlxalq Münasibətlər İnstitutunu (MDBMI) bitirib. 1982-1992-ci illərdə - SSRİ Xarici İşlər Nazirliyinin əməkdaşı (Rusiya) olub. O, Yeni Zelandiya və Zimbabvedeki səfirliklərdə, həmçinin Xarici İşlər Nazirliyinin Mərkəzi Aparatında - 2-ci Avropa Departamentində, Konsulluq İdarəsində və Qiymətləndirmə və Planlaşdırma İdarəsində çalışıb.

Məlumdur ki, Rusiyanın öz vətəndaşını başqa ölkəyə təhvil verməsi qanunla yasaqdır. Rusiya vətəndaşı olduğuna görə onun ekstradisiyasını Rusiyadan

Qazaxıstan prezidenti Kasım-Jomart Tokayev bugünərdə Ermənistanda səfərdə oldu. Qazaxıstan prezidenti İrəvanda Nikol Paşinyanla birgə keçirdiyi brifinqdə deyib ki, danışıqlar üçün platforma təklif etməyə hazırdır: “Əsas məqsədimiz dost ölkələrimizi bir-birinə daha da yaxınlaşdırmaq və sarsılmaz dostluq münasibətlərinə, sülhə və sabit inkişafa yol açmaqdır”.

Ümumiyyətlə, Qazaxıstan Azərbaycanpərəst mövqei ilə kimi tanınır, Türk Dövlətləri Təşkilatının üzvüdür, Astana Azərbaycanın Qarabağ iqtisadi rayonunun bərpasında iştirak edir, son səfərində hər iki ölkə prezidenti birgə Şuşaya da getdilər. Əslində bir türk dövlətindən başqa mövqə gözləmək də olmazdı. Bu ölkənin qərbyönlü siyasəti də həm region, həm Ermənistanın özü, həm də Qazaxıstan üçün faydalıdır.

Yeri gəlmişkən, Qazaxıstanın Azərbaycan-Ermənistan münasibətlərində vasitəçi kimi təşəbbüsü yeni deyil. Hələ 1991-ci ilin noyabrında Qazaxıstanın sabiq prezidenti Nursultan Nazarbayev rusiyalı həmkarı Boris Yeltsinlə Bakıya, oradan da keçmiş DQMV-yə səfər etmişdilər. Lakin həmin missiya o zaman çox da uğurlu olmadı və nəticəsiz qaldı. 1991-ci ilin 20 noyabr dəhşətli helikopter terrorunda həlak olanlar arasında qazax rəsmiləri də var idi. Qarakənd səmasında həyata keçirilən həmin terror aktı Qazaxıstan və Rusiyanın da iştirak etdiyi danışıqların üstündən xətt çəkdi. Bu mənada yenidən Astanadan təşəbbüs gəlməsi maraqlı məsələdir və həm də məntiqlidir.

Xəbər verdiyimiz kimi, Bakı Qazaxıstanın Azərbaycan və Ermənistan xarici işlər nazirlərinin görüşünə ev sahibliyi etmək təklifi ilə razılaşmış. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Bakıda keçirilən beynəlxalq konfransda bildirib ki, Qazaxıstan Azərbaycan və Ermənistan xarici işlər nazirlərinin görüşünə ev sahibliyi etmək təklifi ilə müraciət edib: “Bununla razılaşdıq, Ermənistan da razılaşarsa, görüş Qazaxıstanda olacaq”.

Qeyd edək ki, Qazaxıstan prezidenti Ermənistanda rəsmi səfərdə olarkən qondarma soyqırımı abidəsini ziyarət etməyib ki, xüsusilə erməni müxalifəti bundan bərk qəzəblənib. Ermənistan XİN Tokayevin İrəvana səfəri zamanı qondarma “erməni soyqırımı” qurbanlarının xatirəsinə ucaldılmış Tsitsernakaberd memorialını niyə ziyarət etməməsi ilə bağlı sualı qısaca belə şərh edib: “Bu, protokolun istəyə bağlı hissəsidir”.

Mediada qeyd olunur ki, əvvəllər “xatirə”ni ziyarət etmək bütün dövlət səfərləri üçün məcburi idi.

Qərb Astana sülh danışıqlarını bloklaya bilər

Prezident Tokayevin səfərindən bir xeyli keçəndən sonra onun uydurma soyqırımı kompleksinə getməməsinin qabardılmasının kökündə də elə bu durur; proseslərin sonrakı gedişatı rəsmi İrəvanın siyasi iradəsindən asılıdır

Yada salaq ki, xüsusilə də Astana formatı çərçivəsində Rusiya, Türkiyə və İran danışıqları aparılırdı. Qazaxıstan bunu təşkil edirdi və həmin danışıqlar nəticə vermişdi. Belə ki, Suriyadakı proseslərin tənzimlənməsində Astana formatı öz müsbət təsirini göstərmişdi. Ona görə də Astana bu təcrübədən yararlanaraq Azərbaycan və Ermənistan arasında danışıqları təmin edə bilər. Söhbət təbii ki, Azərbaycan və Ermənistanın birbaşa danışıqlarından gedir. Azərbaycan tərəfi birbaşa məsələlərin müzakirə edilməsində maraqlıdır.

Bəs ekspertlərimiz necə düşünür, proseslərin sonrakı gedişatından nələr gözləmək olar?

Deputat Sahib Aliyev “Yeni Müsavat”a açıqlamasında öncə bildirdi ki, Tokayevin Azərbaycan-Ermənistan sülh danışıqlarının Astanada keçirilməsi təklifi 5 aprel Brüssel xosunlaşmasını təşkil edənlərin qətiyyəti ilə deyil: “Bunun da iki səbəbi var. Birinci səbəb odur ki, Astana danışıqlarında onun ikitərəfli xarakter daşdığı özünü daha qabarıq göstərəcək ki, bu da vasitəçilik, yaxud da moderatorluq adı altında bu regionda öz oyunlarını oynamağa çalışan, bölücülük edənlərin maraqlarına cavab vermir. İkincisi, Astana danışıqları normallaşma prosesinin 3+3 əməkdaşlıq formatı çərçivəsində gedəcəyi anlamı daşıyır ki, bu da regiondankənər güclərin planları ilə üst-üstə düşmür. Prezident Tokayevin səfərindən bir xeyli

keçəndən sonra onun uydurma soyqırımı kompleksinə getməməsinin qabardılmasının kökündə də elə bu durur. Bu haqda narazılığını bildiren müxalifət əslində Ermənistan hakimiyyətinin sızdırması nəticəsində onun əlinə oynayır. Və zənnimcə, əgər az-çox müstəqil siyasət aparmağı düşünürsə, azacıq dövlətçilik təcrübəsinə yiyələniblərsə, rəsmi İrəvan Paşinyanın Moskvağa gözlənilən səfərindən sonra bu haqda dəqiq fikir bildirməlidir”.

Azərbaycana gəldikdə, S.Əliyevin sözlərinə görə, heç şübhəsiz ki, Tokayev hər şeydən əvvəl böyük diplomatik təcrübəsi olan və regional reallığı yaxşı bilən bir dövlət adamı kimi rəsmi Bakı ilə razılaşdırmadan İrəvanda sözügedən təklifi səsləndirməzdi: “Mən belə düşünürəm ki, burada onun ölkəmizə dövlət səfəri zamanı aparılan ikitərəfli qapalı danışıqlar öz rolunu oynayıb. Və əslində Qazaxıstan prezidenti Ermənistanda bir növ həm də Azərbaycanın təklifini səsləndirmişdi. Bu təklif Ermənistan üçün onu həm divara dirəmək, həm də dalandan çıxarmaq mahiyyəti daşıyır. İzah edim niyə? Baxın, Ermənistan rəhbərliyi Rusiyanın İkinci Qarabağ savaşı zamanı üzərinə götürdüyü öhdəliyi yerinə yetirməməsi adı altında orada danışıqlar keçirilməsindən imtina edir. Əslində isə bunun Qərbin diktəsi ilə baş verdiyi kimsəyə sığır deyil”. **Millət vəkilinin fikrincə, Astanada danışıqlardan imtina etməklə Paşinyan** göstərəcək ki,

məqsədi sülh yox, Ermənistanı regionda bölücü xətt çəkməyi planlaşdıranların planlarına çevirməkdir: “Artıq doğmaları belə, yeni Tehran rejimi də Ermənistanın belə bir niyyət güddüyündən şübhələnəməyə başlayaraq, narazılıq bildirir. Ermənistan açıq oynamağa qalxarsa, Astana danışıqlarından imtina da bunun bir əlaməti kimi dəyərləndiriləcək, onda inanmıram ki, Tehran, sadəcə, narazılıq bildirməklə kifayətlənəcək. Əgər Tehranla Moskva Birinci Qarabağ savaşı zamanı Ermənistanı göstərdikləri sinxron dəstəyi indi sinxron təzyiqlə əvəz etsə, Azərbaycan və Türkiyə ilə əlaqələrin yoluna qoyulmaması şəraitində arxalarında yüz Qərb də dursa, rəsmi İrəvan duruş getirməyəcək”.

Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin icraçı direktoru Sahib Məmmədov isə hesab

edir ki, mümkün hallarda danışıqların, xüsusən delimitasiya məsələləri ilə bağlı danışıq və razılaşmaların tədricən və növbə əsasında Azərbaycanın, yaxud Ermənistanın sərhəd yaxınlığında olan inzibati vahidlərində - şəhər, qəsəbə və ya kəndlərdə - keçirilməsi daha məqsədəuyğun olardı: “Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev də qeyd edib ki, ikitərəfli danışıqlar daha səmərəlidir, nəinki vasitəçilərin iştirakı ilə. Bununla belə, danışıqların aparılması üçün məkan baxımından Qazaxıstan uyğun ölkələrdən biridir. Ermənistan hazırda Rusiya ilə münasibətlərini nəzərə alsaq, o zaman Qazaxıstanda sülh danışıqlarının aparılması hər iki tərəf üçün məqbul hesab oluna bilər. Astanada və ya Qazaxıstanın digər şəhərlərində aparılan danışıqlar Avropa İttifaqı ölkələrində və ya ABŞ-da aparılan danışıqlardan daha səmərəli ola bilər. Həmçinin bu halda həm Qərb dövlətləri,

isə sülh danışıqlarında maraqlıdır. Həmçinin qeyd etdiyimiz kimi, Qazaxıstan vasitəçilik yox, məkan təklif edir, yeni sülh danışıqları üçün Qazaxıstan öz ərazisini təklif edir.

Qazaxıstan prezidentinin ermənilərin qondarma soyqırım abidəsini ziyarət etməməsinin səbəbinə gəlincə, qeyd edək ki, Kasım-Jomart Tokayev təcrübəli diplomatdır. Uzun illər Qazaxıstanın Xarici İşlər Nazirliyinə rəhbərlik edib. BMT Baş Katibinin müavini və BMT-nin Cenevrə bölməsinin baş direktoru olub. Bu baxımdan Ermənistan səfəri zamanı maksimum səy göstərdi ki, Ermənistan və Azərbaycanı qıcıqlandıra biləcək hər hansı ifadələrə və hərəkətlərə yol verməsin. Qondarma abidəni də bu baxımdan ziyarət etmədi. Nəzərə alaq ki, abidə məsələsində Türkiyə amili də var və Qazaxıstan Türkiyə kimi bir mütəfiqlə münasibətlərə xələl gətirə biləcək addımlar atma-

həm Rusiya xüsusi narahatlıq keçirməyəcək. Çünki hər iki tərəf üçün Ermənistan və Azərbaycan arasında sülh danışıqlarının hansı məkanda keçirilməsi xüsusi əhəmiyyət kəsb edir”. S.Məmmədov bildirdi ki, Rusiya danışıqlarının Moskvağa və ya digər Rusiya şəhərlərinin birində, Qərb isə Avropa İttifaqı və ya ABŞ ərazisində aparılmasını istəyir: “Bu baxımdan Qazaxıstan hər iki tərəfi - Ermənistanı və Azərbaycanı, həmçinin həm Qərbi, həm Rusiyanı nisbətən qane edən platforma ola bilər”.

Qazaxıstan və Rusiyanın 1991-ci il təşəbbüsünə gəldikdə, S.Məmmədov qeyd etdi ki, şərait əsaslı surətdə dəyişib: “O zaman Ermənistanın planları Azərbaycan ərazisini işğal etmək idi və o, bu niyyətini reallaşdırmaq üçün səy göstərirdi. İndiki halda isə Ermənistan məğlub tərəfdir, Azərbaycan

yacaq. Ona görə də əvvəlcədən razılaşdırılmış protokolda ziyarət nəzərdə tutulmayıb”.

STM icraçı katibinin sözlərinə görə, 4 kəndin qaytarılması ilə bağlı ikitərəfli razılaşmadan sonra sülh danışıqları üçün əlverişli şərait yaranıb: “Əgər Ermənistan kənar təzyiqləri kənara qoya bilsə, ən azı prinsipial məsələlərlə bağlı razılığa gəlmək olar. Əlbəttə, bunda maraqlı olmayan tərəflər var. Bu, Fransadır, ABŞ-ın bəzi dairələridir və erməni lobbisidir. Bu nöqtəyi-nəzərdən yanaşsaq, proseslərin müsbət istiqamətdə getməsi əngəllənə bilər. Azərbaycan tərəfindən problem yoxdur. Problem Ermənistanla bağlıdır. Ermənistan hakimiyyəti həm daxili, həm xarici müqaviməti qıra bilsə, müsbət dinamika davam edəcək”.

E.PASASOY, “Yeni Müsavat”

ABŞ Dövlət Departamenti “2023-cü il İnsan Hüquqları Təcrübələri” üzrə dünya ölkələrində insan hüquqlarına dair illik hesabatında həm Azərbaycana qarşı qərəzini, həm də “erməni sevgisini” ortaya qoyub.

Əlbəttə ki, ABŞ-in bu cür qərəzli hesabatları real vəziyyəti əks etdirməkdən çox, ənənəvi olaraq digər ölkələrə təzyiq aləti kimi istifadə olunur. Bu səbəbdən də ABŞ-in hər il dünya ölkələrində insan haqlarına dair hesabatını artıq heç bir dövlət ciddi qəbul etmir. Bunun da əsas səbəbi odur ki, bu cür “hesabatlar”ın hazırlanması zamanı ikinci və üçüncü dərəcəli ABŞ diplomatlarının fəaliyyət göstərdikləri ölkələrdə sosial mediada yayılan neqativ məlumatlardan “fakt” kimi istifadə olunur. Bu cür “məlumatlar” da dəqiqləşdirilmədən, peşəkar təhlil aparılmadan məlum hesabatda daxil edilir.

Əgər ABŞ dünyada insan haqları sahəsinə “nəzarət” rolunu üzərinə götürürsə, hesabatlarında, əvvəla, sosial me-

hesabatda ötən il sentyabrın 19-20-də Azərbaycanın erməni silahlılarına qarşı keçirdiyi antiterror əməliyyatına da toxunulub. Hesabatda iddia olunur ki, “Azərbaycan Qarabağda tam nəzarəti ələ keçirmək üçün hərbi əməliyyat başlayıb və nəticədə 100 mindən çox sakin - faktiki olaraq regionun bütün etnik erməniləri Ermənistanı qaçıb”.

Sənəddə həmçinin Bakıda və ətraf rayonlarda İran casuslarının həbsi ilə bağlı narahatlıq da bəyan edilib. Hesabatda deyilir ki, il ərzində hökumətin qeyd aldığı qurumlardan kənarda ibadət edən çoxlu sayda şiə müsəlmanları İranla əlaqədə olduqları iddiası ilə həbs edilib. “Bu həbslər İranın casus şəbəkələrini hədəfə alma kimi səciyyələndirilsə də, məlum ittihamların böyük əksəriyyəti narkotiklə əlaqəli cinayətlərlə bağlıdır”.

Hesabatda əlavə edilir ki, il ərzində hökumət Avropa Şurasının İsgəncələrin Qarşısının Alınması Komitəsinin (CPT) 2004-2017-ci illər arasında ölkəyə həyata keçirdiyi altı səfərlə bağlı hesabatları-

ABŞ Bakıda tutulan İran casuslarının müdafiəsində

Dövlət Departamenti insan haqları hesabatında həm Azərbaycana qarşı qərəzini, həm də “erməni sevgisini” ortaya qoyub; hüquq müdafiəçiləri və partiya sədrindən sərt reaksiyalar...

şinqton İran casuslarını belə müdafiə etməklə nə məqsəd güdür? İranın təsir dairəsinin zəifləməsinə istəyən ABŞ casus şəbəkəsinin ifşasından nə üçün narahatdır?

Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri, hüquq üzrə fəlsəfə doktoru Çingiz Qənizadə “Yeni Müsavat”a qeyd etdi ki, “insan haqları” adı altında yayılan sənəddə məqsəd Azərbaycanın əleyhinə təbliğat aparmaqdır: “Hətta öz-özlərinin düşməni olan İrandan

AMİP sədri Arzuxan Əlizadə yada saldı ki, ilk dəfə belə qərəzli hesabat yayılmışdır: “Bu məsələdə ABŞ səfirliyi də məsuliyyət daşıyır. Regionda baş verənlər haqda səfirlik dolğun informasiya ötürməlidir. Hiss olunur ki, səfirlik yetəri obyektiv məlumata malik deyil”. **Partiya sədri vurğuladı ki, ABŞ İrana sanksiya tətbiq edir, amma Tehran rejiminin casus şəbəkəsinin ifşasını tənqidlə qarşılayır ki, bu da daha çox ölkəmizə qərəzdən irəli gəlir:** “Azərbaycan-

Kennedidən Azərbaycana qarşı iyrənc böhtan

ABŞ-da prezidentliyə namizəd Robert Kennedi qondarma “erməni soyqırımı”nın ildönümünü münasibətlə etdiyi çıxışda Azərbaycana qarşı saxta ittihamlar və böhtanlar yağdırıb.

O, Qarabağı “artsax” adlandırıb və Azərbaycanı “etnik təmizləmə”də günahlandırıb: “‘Artsax’da ‘etnik təmizləmə’dən sonra Azərbaycan rejimi Ermənistanı növbəti ərazi güzəştlərinə məcbur etmək üçün oranın mülki siyasi ‘rəhbərliyi’ni, keçmiş ‘prezidentləri, nazirləri və parlament üzvləri’ni, eləcə də onlarla başqa insanı girov saxlayır. Rejim Ermənistanın ərazi sərhədləri daxilində bir neçə şəhər və kəndi təhvil verməyəcəyi təqdirdə oranı işğal etməklə hədələyir. Bu gün Azərbaycan buldozərləri ‘artsax’da erməni irsinin qalıqlarını məhv edir. 1915-ci il ‘erməni soyqırımı’ı beynəlxalq səviyyədə qınanmasa, yaxın həftələrdə və aylarda yenidən baş verəcək”.

Kennedi hökuməti Azərbaycana qarşı sanksiya təbiiqinə çağırır: “Biz yerli ermənilərin ‘artsax’da qayıtmaları üçün təhlükəsiz yol tapılması, Azərbaycanı girovların azad edilməsinə çağırmaqlı və sanksiyalar tətbiq etməklə məsuliyyətə cəlb etmək üçün indi hərəkətə keçməliyik. Bu gün biz ‘erməni soyqırımı’nın törədilməsinin 109-cu ildönümünü qeyd edirik. Ancaq ermənilər hələ də acınacaqlı vəziyyətdədir. Biz ‘etnik təmizləmə’yə son qoymaq və ermənilərin öz müqəddəratını təyinetmə hüququnu qorumaq üçün öhdəliyimizi təsdiqləməliyik”.

Qeyd edək ki, heç vaxt prezident olmayacaq bu prezidentliyə namizəddən ermənilər öz təbliğatları üçün istifadə edir, hazır mətni bu adama oxudur və yayırlar. Bunun müqabilində Kennedinin erməni lobbisindən külli miqdarda rüşvət aldığına heç bir şübhə yoxdur.

diada yayılan, çox vaxt həqiqəti əks etdirməyən və təsdiqlənməyən sayış və dedilər yox, təsdiqlənmiş real məlumatlara əsaslanmalıdır.

Ümumilikdə ABŞ özünü bu rolda görürsə, öz ölkəsində insan haqları sahəsində vəziyyətə dair könüllü və açıq şəkildə hesabatla çıxış etsin, ABŞ-da rasizm, islamofobiya, miqrantların hüquqlarının pozulması həbsxanalarda dözülməz şərait və digər məsələləri də hesabatda daxil etsin. Ekspertlərə görə, BMT, dünya dövlətləri də bir araya gəlib ABŞ-da insan haqları barədə hesabat hazırlamalıdır. ABŞ-in Qəzza hadisələri barədə susqunluğu, İraqda və Əfqanıstanda ordusunun yerli əhaliyə qarşı cinayətləri yada salınmalıdır.

Azərbaycan hakimiyyətinə sərt tənqidlərin yer aldığı

na cavab olaraq heç bir tədbir görməyib. Sənədin “həbsxana və təcridxanan şəraiti” bölümündə deyilir ki, həbsxana şəraiti bəzən həddindən artıq sıxlıq səbəbindən ağır və həyat üçün potensial təhlükə yaradır. “Həbsxanalarda qeyri-kafi qidalanma, istilik, ventilyasiya və kanalizasiya sistemlərinin çatışmazlığı var və tibbi xidmət zəifdir”.

Rəsmi İrəvan ermənilərin Qarabağdan könüllü çıxmasını qəbul etdiyi halda ABŞ Dövlət Departamentinin bu “cəmiyyətin”nin səbəbi nədir? Dövlət katibi Entoni Blinken Brüsseldəki 5 aprel toplantısında Qarabağ ermənilərinin Ermənistan iqtisadiyyatına inteqrasiyasını dəstəkləmişdi. İndi Dövlət Departamenti bu hesabatla niyə özünü təkzib edir? Eyni sualları saxlanan İran casusları haqda da söyləmək olar. Va-

bizə qarşı istifadə edirlər. Bu hesabatları artıq öyrəşmişik. Onlar eyni hesabatı hər il təkrarlayırlar, mübtəda-xəbərin yerini dəyişib yayırlar. Bu gün bizdən asılı olmayan səbəblərə görə Avropa İttifaqının bezi dövlətləri və ABŞ-la münasibətlər o qədər də ürəkəçən deyil. Halbuki biz həmişə əməkdaşlığın tərəfdarı olmuşuq. Amma görünən odur ki, erməni lobbisinə yaxınlıq səbəbindən Azərbaycan əleyhinə hesabatlar hazırlayırlar”.

Ç.Qənizadə qeyd etdi ki, hərçənd bizim ölkədə heç vaxt sünni-şiə məsələsi olmayıb: “Bu, qaralama kampaniyasıdır. Azərbaycan dini tolerantlıq olan ölkədir, bütün dinlərin nümayəndələri tədbirlərdə iştirak edirlər, dövlətin və ordunun yanında olurlar. Hesabat qərəzlidir, ictimai-siyasi sabitliyi pozmağa yönəlik addımdır”.

da dini zəmində problem yoxdur. Dini konfessiyaların ayrı-seçkiliyə məruz qalması dövlətdir. Burada insanların dini baxışlarına görə həbs edildiyini söyləmək ədalətsizlikdir. Birləşmiş Ştatlar Azərbaycana Cənubi Qafqazda xüsusi əhəmiyyət verir. Təəssüf ki, bu hesabatlar münasibətlərə kölgə salır. İranın Azərbaycana təhdidləri zamanı Blinken Bakını müdafiə etməyə çağırırmışdı, indi onun rəhbəri olduğu qurumun hesabatı məyusluq doğurur”.

Hüquq müdafiəçisi Xəzər Teyyublu da hesabatın məqsədli hazırlandığını qeyd etdi: “Guya burada siyasi motivli həbslər aparılıb. Azərbaycanda kimisə inancına görə tutmurlar. Hazırda saxlanan şəxslər narkotik maddələrin satışı və yaxud casusluqda şübhəli bilinir. Eyni

zamanda istintaq gedir və məhkəmə qərarı yoxdur. Dövlət Departamenti gözləməlidir ki, məhkəmənin hökmü olsun. Belə tələskənlik əlbəttə ki, qərəzdən xəbər verir. Digər tərəfdən, onlar din adı altında İran rejiminin təbliğatını aparmaqda ittiham olunurlar. ABŞ bunun qarşısının alınmasından niyə narahat olmalıdır? Sadəcə, hesabat hakimiyyətə təzyiq məqsədi güdür. Bununla rəy yaratmağa çalışırlar ki, Azərbaycanda siyasi həbslər var”. **Hüquq müdafiəçisi hesab edir ki, Qarabağ ermənilərinin gedişinə verilən rəy də yalandır:** “Onları

buradan qovan olmayıb. Hesabatda manipulyasiyaya yol verilib. Guya hərbi əməliyyatlar dinc insanları qorxudub və psixoloji basqıya görə bölgədən gediblər. Halbuki əməliyyat keçirilən gün vərəqlər paylanmış, çağırışlar edilmişdi ki, dinc əhali evlərdən çıxmasın, mülki infrastrukturə zərər endirilməyəcək. Azərbaycan səliqəli antiterror əməliyyatı keçirdi, bir mülki ermənin belə burnu qanamadı. Sonra peçenye, şokolad yeyə-yeyə öz xoşu ilə getmək qərarı verdilər”.

□ **Emil SALAMOĞLU**
“Yeni Müsavat”

Prezident Almaniya niyə gedir?

Olaf Şolts Bakı ilə İrəvan arasında vasitəçilik təşəbbüslərini gücləndirib

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin aprelin 26-da Almaniya rəsmi səfər edəcəyi gözlənilir. Prezident ADA-da keçirilən beynəlxalq konfransda Almaniya səfərinin məqsədini açıqlayıb.

Dövlət başçısı bildirib ki, Azərbaycan-Almaniya əlaqələri son vaxtlar daha fəal təmaslarla davam edir. İlham Əliyev Almaniya gözlənilən səfərinin məqsədindən danışır: "Mən ötən ilin martında Almaniya dövlət edilməmişdim və bu səfər baş tutdu. Prezident və Kanslerlə görüşlərim oldu. Kanslerlə biz, həmçinin fevral ayında Münhendə görüşdük. Bu dəfə isə mən COP29-a ev sahibliyi edən ölkənin Prezidenti qismində Petersberq Konfransına dövlət olunmuşam. Bu, Almaniya təşkil edilən ənənəvi konfransdır və adətən COP-a ev sahibliyi edən prezident oraya dövlət olunur.

Bununla bərabər, orada Almaniyanın rəhbərliyi ilə görüşlər olacaq və hesab edirəm ki, hazırda bizim əməkdaşlığımız yaxşı məcrada inkişaf edir. Burada qarşılıqlı iqtisadi maraq mövcuddur. Bu yaxınlarda mən Almaniyanın işgüzar dairələrini təmsil edən bir qrup nümayəndə - Alman İqtisadiyyatının Şərq Komitəsinin üzvləri ilə görüşmüşəm. Əməkdaşlıq, sərmayə qoyuluşu və dövlət strukturları ilə müqavilələrin bağlanılmasına dair planlar var. Əlbəttə ki, siyasi təməl hər zaman vacibdir. İstər Azərbaycanda, istərsə də Almaniya biznes dairələri hər zaman siyasi riskləri qiymətləndirir və ölkələrarası əlaqələr sabitdirsə, biznes bunu rəhbər tutur. Hətta deyirdim ki, hazırda biz ikitərəfli münasibətlərimizin ən fəal dövrlərindən birindəyik və bunu çox müsbət qiymətləndiririk".

"Fransa prezidenti Emmanuel Makron qatı ermənipərəst və anti-Azərbaycan siyasəti ilə Bakı və İrəvan arasında vasitəçilik imkanlarını itirib. Almaniyanın kansleri Olaf Şolts yaranan bu vəziyyəti doğru qiymətləndirərək Bakı ilə İrəvan arasında vasitəçilik təşəbbüslərini gücləndirib".

Politoloq Elxan Şahinoğlu bu fikirdədir. "Almaniya kansleri fevral ayında Münhen Təhlükəsizlik Konfransı çərçivəsində Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevlə Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan arasında görüş təşkil etdi. Bundan bir müddət sonra Azərbaycan və Ermənistan xarici işlər nazirləri Berlin müzakirələri davam etdirdilər. Azərbaycanla Ermənistan arasındakı son razılaşmalar vasitəçi olmadan əldə edilib. Buna baxmayaraq, İrəvan və Bakı Berlinin vasitəçiliyindən imtina etmirlər. Bu baxımdan Azərbaycan Prezidentinin aprelin 26-da Almaniya səfəri bu siyasətin tərkib hissəsidir. İlham Əliyev səfər öncəsi Almaniyanın siyasəti barədə müsbət fikirlər söyləyib. İlham Əliyev vurğulayıb ki, Azərbaycanın Almaniya ilə sərmayə qoyuluşu və dövlət strukturları ilə müqavilələrin bağlanılmasına dair planları var. Vaxt var idi, bu kimi müzakirələr Fransanın rəhbərliyi və işgüzar dairələri ilə aparılırdı. Makron yaxın keçmişdəki əlaqələrin üstündən xətt çəkdi. İtirən Fransa oldu. Almaniya ilə Fransanın Azərbaycan üçün daha bir fərqi özünü onda göstərdi ki, Berlin Azərbaycanla Ermənistan arasındakı sərhəd razılaşmasını təqdir etdi, Parisdən isə səs çıxmadı", - o vurğulayıb.

□ "Yeni Müsavat"

Azərbaycanın Avrasiya İqtisadi Birliyinə üzlüyü məsələsi zaman-zaman gündəmə gəlir. Ekspertlər səviyyəsində müxtəlif fikirlər səsləndirilsə də, Rusiyanın siyasi dairələrinin bununla bağlı rəsmi mövqeyi bəllidir: Azərbaycanı birlikdə görmək... Dəfələrlə istər Rusiya xarici işlər naziri, istərsə də parlament səviyyəsində Moskvanın Bakı Avrasiya İttifaqında görmək istəyi dilə gətirilib.

"Bəli, biz həqiqətən də həm Prezident, həm də baş nazir səviyyəsində Avrasiya İqtisadi İttifaqının tədbirlərinə dövlət edilmişik. Mən bir dəfə fəxri qonaq qismində belə tədbirdə iştirak etmişəm və əslində Ermənistan istisna olmaqla, Avrasiya İqtisadi İttifaqının bütün üzvləri ilə Azərbaycanın sıx tərəfdaşlıq münasibətləri var. Yəni bizim üçün bu ölkələr qrupu qeyri-adi deyil, biz onları çox yaxşı tanıyıq". Bunu Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev ADA Universitetində keçirilən beynəlxalq forumda Almaniyanın Beynəlxalq və Təhlükəsizlik Məsələləri üzrə Alman İnstitutunun dosenti Daria İsaçenkonun sualını cavablandırarkən deyib.

Prezident Avrasiya İqtisadi İttifaqı ilə daha sıx əməkdaşlıq planları haqda danışır: "Azərbaycan özünü təmin edən iqtisadiyyata malikdir və hətta böhran dövründə dayanıqlı artım nümayiş etdirir. Bizim xarici borcumuz olduqca aşağı səviyyədədir və hazırda ÜDM-in 8 faizindən aşağıdır. Biz bu göstərici üzrə aparıcı dövlətlər sırasındayıq. Dayanıqlı, daxili resurslara söykənən və şaxələndirilmiş iqtisadiyyata, Avrasiya İqtisadi İttifaqına üzv dövlətlərlə yaxşı ikitərəfli iqtisadi əlaqələrə malik olmağımız bizə kifayət edir. Əlavə inteqrasiyanın praktiki üstünlüklərini görsək, əlbəttə ki, bunları dəyərləndirəcəyik. Üstün və mənfi cəhətlərini dəyərləndirib düzgün qərar qəbul edəcəyik".

İlham Əliyev Avrasiya İqtisadi İttifaqının üzvləri arasında yaşanan fikir ayrılıqlarına da toxunub: "Bizdə olan məlumata görə, üzv dövlətlər arasında vaxtaşırı iqtisadi fikir ayrılıqları meydana gəlir və dediyim kimi, Ermənistan istisna olmaqla, Avrasiya İqtisadi İttifaqının bütün üzvləri ilə bizim çox yaxşı münasibətlərimiz, o cümlədən iqtisadi əlaqələrimiz var. Biz çəkişmə vəziyyətində olmaq və ya iqtisadi tərəfdaşlığımıza xələl gətirə biləcək addımlar atmaq məcburiyyətində qalmaq istəmirik. Bir daha təkrar edirəm ki, beynəlxalq təsisatlarda üzlüklə bağlı addığımız

"Putin ittifaqı"na üzlük yenə gündəmdə - tərəddüdün səbəbi...

Azərbaycanın Avrasiya İqtisadi Birliyinə indilikdə qoşulmaq planı yoxdur, lakin gələcəkdə nəzərdən keçirilə bilər - bu platformada iştirak bizə nə qazandıracaq?

bütün addımlar hər zaman pragmatizmə əsaslanıb. Bunu Qoşulmama Hərəkətinə üzlüyümüzə bağlı da söyləyə bilərik. Biz 10 ildən bir az artıqdır ki, Qoşulmama Hərəkətinə üzv olmuşuq. Bu, düşünlülmüş və düzgün təhlil edilmiş addım idi. Bundan sonra biz bu təsisatda sədrliyi öz üzərimizə götürdük, imkanlarımızı nümayiş etdirdik və çoxsaylı dostlar qazandıq".

Prezident deyib ki, Azərbaycanın hazırda Avrasiya İqtisadi İttifaqına üzv olmaq planları yoxdur: "Hazırda bizim belə planlarımız yoxdur. Lakin gələcəkdə bunu nəzərdən keçirməyəcəyimizi deyə bilərik. Hər şey yaxınlaşmanın hansı əlavə iqtisadi faydanı verəcəyindən asılı olacaq. Belə bir üstünlük görsək, qərar qəbul edəcəyik. Əks təqdirdə, bugünkü vəziyyət bizi qane edir".

Şübhə yoxdur ki, Azərbaycan Ali üçün cəlbədicidir və ölkəmizin uğurları ilə yanaşı, bu marağın artması təbii. Ümumiyyətlə, Rusiya hər zaman Azərbaycanın iqtisadi potensialını nəzərə alaraq, onun Avrasiya İqtisadi İttifaqına üzv olmasına çalışıb. Eyni zamanda Azərbaycan Rusiya və bu ittifaqa üzv olan bəzi ölkələrlə iqtisadi sahədə əməkdaşlıq edir. Rus strateqləri Avrasiya İqtisadi İttifaqının potensialının güclənməsində Azərbaycanı əhəmiyyətli ölkə hesab edirlər. Bununla belə, bunun ölkəmiz üçün nə dərəcə

cədə faydalı olması ilə bağlı şübhələr də var. Hər hansı iqtisadi bloka qoşularkən, onun səmərəliliyi və effektivliyi, ən əsası onun iqtisadi inkişafa və sabitliyə verəcək təsir imkanları nəzərə alınmalıdır. Bəzi ekspertlərə görə, Avrasiya İqtisadi İttifaqı geniş potensiala malik olan, iqtisadi perspektivlik vəd edən bir blok deyil. Belə olan halda, Azərbaycanın bu ittifaqa qoşulması da arzuolunan deyil. Azərbaycan bu ittifaqla yalnız hər hansı formada əməkdaşlıq edə bilər". Bundan əlavə, Azərbaycan Avropa İttifaqı ilə iqtisadi əlaqələrini yaxşılaşdırmaqdadır.

İqtisadçı ekspert Natiq Cəfərlinin "Yeni Müsavat"a bildirdiyinə görə, Azərbaycanın idxal-ixrac əməliyyatlarına baxanda Ali-yə üzv ölkələr 13-14 faiz təşkil edir, amma Avropa Birliyi ilə bu rəqəm 51 faizdir: "Bura İsveçrə, İsraili də əlavə etsək, ixrac-idxal əməliyyatları 75 faizdir. İdxala baxanda isə Rusiyadan alınan məhsulların çox olduğunu görməkdəyik ki, bu da cəmi 17-18 faiz təşkil edir. Məsələn, bizim Çindən ümumi idxalın faizi 20 faiz olub. Bu mənada Avrasiya İqtisadi Birliyinə üzv olmaq bizə əlavə dividend qazandırmır". **N.Cəfərlinin fikrincə, onu da nəzərə almaq lazımdır ki, Ermənistan Avrasiya İqtisadi Birliyinin, o cümlədən Gömrük İttifaqının üzvüdür:** "Bizim isə İrəvanla sülh müqavi-

ləmiz yoxdur deyər ticarət dövrüyyəsi mümkün deyil. Üstəlik, bu bloka qoşulmaq Rusiyaya tətbiq edilən sanksiyalar səbəbindən Azərbaycana da problem yarada bilər. Bu gün Qazaxıstan və digər ölkələr çalışırlar ki, sanksiyalarla üzleşməsinlər. Təşkilata gələcəkdə qoşulmağa baxılması gəlincə, bu, dünyada siyasi konyukturanın dəyişməsindən, Ermənistanla sülh sənədinin imzalanmasından, Rusiyaya qoyulan sanksiyaların ləğv edilməsindən asılıdır. O da uzun zaman tələb edən məsələlərdir".

Avrasiya İqtisadi Birliyi 29 may, 2014-cü ildə Belarus, Qazaxıstan və Rusiya tərəfindən imzalanmış müqavilə ilə qurulan siyasi və iqtisadi təşkilatdır. Ermənistanı da Avrasiya İqtisadi Birliyinə daxil edən müqavilə 9 oktyabr 2014-cü ildə imzalanıb. Birliyin fəaliyyəti rəsmi olaraq 1 yanvar 2015-ci ildə başlayıb. MDB azad ticarət zonası (Ermənistan, Belarus, Qazaxıstan, Qırğızıstan, Moldova, Rusiya, Tacikistan, Özbəkistan, Ukrayna) iştirakçı dövlətlər arasında, bir neçə istisnalar olmaqla, azad ticarət təklif edir. İnteqrasiyanın əvvəlki mərhələlərindən fərqli olaraq, Ali mümkün ən güclü iqtisadi inteqrasiya olan ümumi ticarət, pul və büdcə siyasəti yaratmaq məqsədi daşıyır.

□ **Emil SALAMOĞLU**
"Yeni Müsavat"

Aprelin 25-də Prezident İlham Əliyev və Qırğız Respublikasının Prezidenti Sadır Japarov Ağdam və Füzulidə olublar.

Əvvəl dövlət başçılarının Ağdam şəhərinin Baş planı barədə məlumat verilib. Bildirilib ki, bir vaxtlar qaynar həyatın olduğu, əməksevər insanların qurub-yaratdıqları abad şəhərdən əsər-ələmət qalmayıb. Erməni işğalçılar xislətlərinə uyğun olaraq, Ağdamın ağ damlarını xarabalığa çevirib, şəhəri yerlə-yeksan ediblər. Buna görə Ağdamı "Qafqazın Xirosiması" adlandırırlar.

Prezidentlər Ağdam rayonunun Xıdırlı kənd tam orta məktəbinin birgə təmələqoyma mərasimində iştirak ediblər, Şahbulaq qalasında olublar, Cümə məscidinin bərpadan sonra açılışında iştirak ediblər.

İki ölkənin dövlət rəhbərliyi sonra Füzuliyə gedib, şəhərin Baş planı ilə tanış olublar. Ağdam, Füzuli və Xocavənd rayonlarında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin xüsusi nümayəndəsi Emin Hüseynov Qırğızistan Prezidenti Sadır Japarovla işğalçı Ermənistanın 30 il ərzində Füzuli rayonunun ərazisində törətdiyi dağıntılar, vandalizm aktları barədə məlumat verib. Qeyd edilib ki, inşa olunacaq Füzuli Memorial Kompleksində dağıdılmış binaların xarabalıqları olduğu kimi qorunub saxlanılacaq. Kompleksdə işğal və Zəfər muzeyləri yaradılacaq.

Bildirilib ki, baş planda 2040-cı ilədək Füzuli şəhərinin inzibati ərazisinin 1943 hektara, əhalisinin 50 min nəfərə çatdırılması nəzərdə tutulur. Müasir standartlara və memarlıq xüsusiyyətlərinə uyğun inşa

İki Prezident Qarabağa getdi

Prezident İlham Əliyev və Sadır Japarov Füzuli şəhərində oldular, Ağdamda Qırğızistan tərəfindən tikiləcək orta məktəbin təməli qoyuldu

ediləcək Füzuli işğaldan azad edilmiş ərazilərdə ən böyük şəhərlərdən biri olacaq. Füzuli şəhərinin dayanıqlı

inkişafına, sakinlərin və sahibkarların rifahına töhfə verəcək ərazidə mərkəzi park yaradılacaq. Parkda istirahət zonaları,

tərəfindən tikiləcək orta məktəbin təməlinin qoyulması ölkəmizin və xalqlarımızın dostluğunun, qardaşlığının sarsılmazlığının parlaq nümunələridir.

Həmçinin bildirilib ki, 2021-ci ilin oktyabrında təməli qoyulan və inşası sürətlə davam edən Ağdam-Füzuli avtomobil yolu Qarabağ iqtisadi rayonu ərazisində icra olunan, işğaldan azad edilmiş rayon və kəndlərin sosial-iqtisadi inkişafında mühüm rol oynayacaq layihələrdən biri sayılır. Burada Ağdam avtomobil magistralinin davamı olan bu yolun uzunluğu 64,8 kilometrdir.

□ "Yeni Müsavat"

Anklavlarsız saziş, yoxsa ərazi mübadiləsi?

Bu ərazilərin qaytarılması ilə bağlı danışıqların asan olmayacağı indidən bellidir

Ermenistanla Azərbaycan arasında həllini gözləyən məsələlərdən biri də anklavlar məsələsidir. Onu da bildirək ki, Ermənistanın Azərbaycan ərazisində yalnız bir anklavı olub. Ermənilərin Artsvaşen adlandırdıqları və inzibati-ərazi bölgüsü baxımdan Gexarkunik vilayətinə (əsl adı Göyçə mahalı) daxil olduğunu iddia etdikləri bu kənd Gədəbəy rayonunun inzibati-ərazi vahidindəki Başkənd kəndidir. Kənd 1992-ci il 6-8 avqust tarixlərində həyata keçirilən əməliyyat nəticəsində Azərbaycanın nəzarəti altına keçib.

Prezident İlham Əliyev yanvar ayında yerli televiziya kanallarına müsahibəsində anklavlarla bağlı danışıb. **İlham Əliyev deyib ki, bütün anklavlar qaytarılmalıdır:** "O kəndlər ki anklav kəndlərdir, - çünki Ermənistanın bir anklav kəndi Azərbaycan ərazisindədir, - həmin kəndlərlə əlaqədar ayrıca bir ekspert qrupu yaradılmalıdır və müzakirə edilməlidir. Biz hesab edirik ki, bütün anklavlar qaytarılmalıdır. Bu anklavlara gedən yollarda şərait olmalıdır və bu anklavlara orada yaşayan insanlar yerləşdirilməlidir".

"Anklav məsələsi ilə bağlı beynəlxalq praktika var. Bunun ən düzgün yolu ərazi mübadi-

ləsidir. Beynəlxalq praktikada iki prinsip var: ərazi mübadiləsi və kompensasiya. Ərazi mübadiləsində Azərbaycana indiki şəkildə ən uyğun olanı Başkəndə, yəni erməni anklavıyla bizim Kərki kəndinin əvəzlənməsidir".

Bu sözləri təhlükəsizlik məsələləri üzrə ekspert İlham İsmayıl səsləndirib. O qeyd edib ki, Başkənd də, Kərki də Azərbaycan və Ermənistan dövlət sərhədindən 10 kilometrə artıq bir məsafədə yerləşir: "Siz təsəvvür edin ki, Kərki kəndinə gedərkən və qayıdarkən erməni postlarından keçməliyik. Bu perspektiv narahatlıq və hətta deyərdim ki, təxribat mənbəyidir. O cümlədən Başkəndi onlara versək, ora yeddi kəndimi-

zin içindən erməni keçib gələsi deyil. Və yaxud da ki, o yola Gədəbəyin iyirmi kəndi çıxır. Bu perspektiv isə təhlükə, təxribat deməkdir. Ona görə də ən yaxşı vəziyyətdə ərazi mübadiləsidir".

Siyasi təhlilçi Sona Əliyeva hesab edir ki, anklavlar məsələsi bundan sonrakı prosesdə əsas düyn nöqtələrindən birinə çevriləcək: "Baskəndin ermənilərə verilməsi və ya Azərbaycanda qalması ilə bağlı müxtəlif fikirlər mövcuddur. Baskənd tarixi Azərbaycan torpağıdır. 1927-29-cu illərdə hissə-hissə Ermənistanla ölüş sahəsi kimi verilib. Sonradan Moskvada ali vəzifələrdə kök salmış ermənilər Zəngəzur istiqamətində 9 kəndi, Naxçıvan hissəsində 4 yaşayış məntəqə-

si, eləcə də Baskəndi öz ərazisi kimi rəsmiləşdirə biliblər. Amma mövcud şəraitdə Baskənd Ermənistanla verilməz. Çünki həmin kənd strateji baxımdan olduqca əlverişli mövqedə yerləşir. Bu kəndin Ermənistanla verilməsi Azərbaycanın Qərbi rayonlarını gələcəkdə nə vaxtsa erməni ekstremizminin hədəfinə çevirə bilər. Çünki Ermənistan terror dövlətidir və işğalçı ölkənin yenidən Azərbaycana qarşı ərazi iddiaları ilə çıxış etməyəcəyinə heç kim zəmanət verə bilməz. Otuz illik işğal dövründə Ermənistan Azərbaycan iqtisadiyyatına milyardlarla dollar həcmində ziyan vurub. İrəvan həmin ziyanın cüzi bir hissəsi müqabilində Baskəndin Azərbaycanda qalmasına razılıqlaşmışdır. Heç bir Azərbaycan vətən-

daşı, müzəffər xalqımız indiki məqamda Ermənistanla torpaq verilməsini həzm etməyəcək. Kərki kəndinə təhlükəsiz şəkildə gedib-gəlməyimiz üçün Ermənistan bizə quru torpaq sahəsi verməlidir. Kərki də qədim və əzəli Azərbaycan torpağıdır. Onun Baskəndin müqabilində güzəştə gedilməsi və ya dəyişdirilməsi fikri ilə razı deyiləm. Bütün anklavlar bizdə qalmalıdır. Həmin anklavlar isə Moskvadakı topoqrafik xəritələrlə eyniləşdirilmə aparıldıqdan sonra Ermənistan bizə quru yol ya zolaq açmalıdır. Fikrimcə, Ermənistan bütün bunları 30 il ərzində vurduğu 300 milyard dollardan artıq olan maddi ziyanın qarşılığı olaraq saymalıdır".

AMİP sədrinin beynəlxalq əlaqələr üzrə müavini Elşən Mustafayev Baskəndin strateji əhəmiyyətini vurğuladı: "İstər Azərbaycan tərəfdən, istərsə də Ermənistan tərəfindən növbəti addımın anklavlarla bağlı olacağı anonsu artıq verilib. Azərbaycanın Ermənistan tərəfdə 3-ü Qazaxda (Sofulu Barxudarlı, Yuxarı Əskipara), 1-i Naxçıvanda olmaqla (Kərki) 4 anklavı, Ermənistanın isə Gədəbəy rayonunda yerləşən 1 anklavı (Baskənd) var. Bu anklavların adı qaydada qaytarılması ilə bağlı danışıqların asan olmayacağı indidən bellidir. Bu torpaqlar SSRİ vaxtında anklav kimi müəyyən olunub və o zaman iki respublika arasında hər hansı sərhəd-keçid məntəqəsi olmadığından istər idarə olunma, istərsə də həmin kəndlərə gediş-gəliş çox rahat olub. Həmçinin açıq düşmənçilik də orta-

da yox idi. Hazırda isə SSRİ yoxdur, Ermənistan və Azərbaycan müstəqil respublikadır. Bu anklavlar qaytarılacağı halda, bir sıra ciddi problemlərlə üzləşməyə qalmaq olar. Belə ki, SSRİ vaxtı ehtiyac olmasa da, indi torpaq qaytarılarsa, bu kəndlərin əraziləri ayrı-ayrılıqda sərhəd dirəkləri ilə əhatə olunmalıdır, orada sərhədçilər qulluq etməlidir, ən əsası hər bir kəndin Azərbaycanın əsas hissəsinə qovuşması, eyni zamanda Baskəndin Ermənistanla əlaqəsi üçün mühafizə olunan yollar müəyyənləşməlidir və s. Bunun da indiki realıqda həyata keçirilməsi çox çətindir. Amma dünya praktikasında ərazi mübadiləsi təcrübəsi də var ki, ondan da yararlanmaq olar. Yəni anklavları sahələrinə, strateji əhəmiyyətinə görə qruplaşdırırlar və bunun üzərindən danışıqlar aparılaraq çıxış yolu tapılır. Bizim anklavlar içində Ermənistan üçün vacib olan kəndlər var, Baskənd də bizim üçün strateji əhəmiyyət daşıyır. Gələcəkdə ərazilərin ölçüsü və digər bir çox məqamlar nəzərə alınmaqla bütün detallar hesablanıb. Baskəndin hansısa anklavımızı dəyişə biləcək. Yerdə qalan digər anklavlarımızı isə sahəsinə, coğrafiyasına, eyni zamanda strateji əhəmiyyətinə görə tərəflərin razılıqlaşdığı qaydalarda Azərbaycana bitişik Ermənistan əraziləri ilə dəyişdirə biləcək. Hazırkı situasiyada real görünən və dinc yolla həyata keçməsi mümkün olan variant budur".

□ **Cavansir ABBASLI,** "Yeni Müsavat"

"Voyacer" qurğusuna açıq məktub

Zamin Hacı
zaminhaci@gmail.com

Sovetin

vaxtında
fabrik-zavod
yeməxana-
larında, ümu-
mən ictimai yerlərdə həftənin dördüncü gününü "Ba-
lıq günü" elan etmişdilər, menyüdə mütləq balıq ol-
malıydı. Mən də qərara gəlmişəm hər beşinci günü -
cümə gününü öz köşəmdə "elm günü" elan edim, bu
yöndə yazılarla hörmətli oxucuları sevindirir, necə
deyərlər, görüşünüzə gəlir. Niyə məhz beşinci gün?
Çünki müsəlmançılığa görə cümə qutsal gündür, pey-
ğəmbər isə tapşırıbdır: elm Çində də olsa, ardıya get-
məliyik.

İlk xəbərimiz Çindən də uzaqdan gəlib. Amerikalıla-
rın kosmosa uçurduğu "Voyacer-1" adlı qurğu var.
1977-ci ilin sentyabrından uçur və Yerə informasiya
göndərir. Lap dəqiq yazsaq, 46 il, 7 ay, 20 gündür uç-
maqdadır. Təsəvvür elə, NASA bunu uçurdanda mənim
4 yaşı var idi, hələ boyum masaya da çatmırdı və qay-
nar şirincayı aşırıb qulağıma tökmüşdüm. İndi isə, ma-
şallah, sizə yazı yazıram. Kiminin əvvəli, kiminin axırı...

"Voyacer"-in enerjisini plutonium elementli nüvə
mənbəyi verir, ona görə yanacaq doldurmağa ehtiyacı
yoxdur. Hazırda qurğu Yerdən ən uzaqda olan antropo-
loji - yeni insan əliylə hazırlanmış əşya sayılır. 24 mil-
yard kilometr uçuş. Mən yazanda bu qədər idi, siz oxu-
yanda lap uzaq gedib.

"Voyacer"-i biz azərbaycanlılar üçün əziz edən özəl
tərəfi var. Orada qızıl disk yerləşdiriliblər, içində Yer pla-
neti haqda, insanlar haqda cürbəcür biliklər, şəkillər,
musiqilər yazılıb və musiqilərdən biri bizimkidir. Yanıl-
mıramsa, Kamil müəllim qoboyda hansısa rəqs ritmini
səsləndiribdir. İndi olsa Üzeyirin "Sənə nə, mənə nə"
mahnısını, ya da Manafın toylar kralı olmağının videosu-
nu qoyardıq, uzaylılar tapanda bir daha Yerin adını tut-
mazdı. Heyf. Yoxsa indi disk əllərinə keçsə, gəlib plane-
timizi işğal edəçəklər. Sonra gəl Fatmayıda hasarı aşılıb
dənizə gir... Hətta mən təklif edirəm "Ay qız, keçmə bi-
zim məhlədən" mahnısını göndərək. Açıq mesajdır.
Yadplanetlilərin qanacağı olsa bunu dinləyəndə biz tə-
rəfə gəlməzlər. Biz azadlıqsevər xalqıq. Allah qoysa
yayda parlament seçkiləri də olmalıdır.

Uzun sözün qıssası, keçən ilin axırlarında qərribə hal
yaşanmışdı: "Voyacer"-dən Yerə anlaşılmaz mesajlar
gəlirdi. Hətərən-pəterən söhbətlər. Qurğuda nəse xə-
rab olmuşdu. NASA araşdırdı, sən demə, qurğunun
kompüterlərindən birində yaddaş hissəsində cüzi xə-
rablıq yaranıbmış. 46 il bundan qabaq qurğunu göyə fir-
ladan alimləri, uzun illər projədə işləyənləri də idarəyə
çağırdılar. Bir neçə ay qızğın iş getdi, radiodalğalar gön-
dərib qurğuda yaddaş hissəsini boş diske keçirdilər
(prosesin dəqiq elmi adı-zadı var, ancaq bizə bu da bəs
edir). Nəhayət, 20 aprelə sevindirici xəbər alıblar: "Vo-
yacer" səhvini düzəldib, artıq Yerə düzgün mətnlər gön-
dərir. İnşallah, bizim orta məktəblərdə şagirdlərin mətn
oxuma, qavrama qabiliyyəti də yüksəlsin, ilahi, amin!

Sonda bir vacib elmi xəbər də yazım, imkanı olan
NASA-ya çatdırın, bunu təcili "Voyacer"-ə göndərməli-
yik: "AMEA-nın Rəyasət Heyəti aparatının Elm və təhsil
şöbəsinin müdür müavini fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru
Vüsal Zülfüqarov YAP Yasamal rayon AMEA Rəyasət
Heyəti üzrə ilk ərazi partiya təşkilatının sədri seçilib".

Təbrik edirik, davamlı olsun.

Hazırda beş dövlət - Azərbaycan, Türkiyə, Qazaxıstan, Qırğızıstan və Özbəkistan Türk Dövlətləri Təşkilatının daimi üzvüdür. Şimali Kipr Türk Respublikası, Türkmənistan və Macarıstan isə TDT-də müşahidəçi qismində təmsil olunur. Bu siyasi-iqtisadi və hərbi birlik gələcəkdə Türk dövlətlərinin birləşdirilməsində mühüm rol oynayacaq.

Azərbaycan üçün də bu təşkilatın çox böyük əhəmiyyəti var. Çünki coğrafi məkan baxımından Şərqdən Qərbə uzanan bütün kommunikasiya xətləri Azərbaycandan keçir. Ona görə də Azərbaycan regionun lider dövləti qismində çıxış edir. Dövlətimizin başçısı da çıxışında Türk Dövlətləri Təşkilatı çərçivəsində səylərin davam etdirilməsinin prioritet məsələ olduğunu diqqətə çatdırıb. Bu təşkilatın Azərbaycan üçün əsas beynəlxalq qurum olduğunu, Türk dünyasından başqa ailəmizin olmadığını vurğulayıb.

Ötən müddətdə TDT 160 milyona yaxın insanın yaşadığı böyük bir coğrafiyada və global miqyasda güclü təşkilat kimi tanınıb. Prezident İlham Əliyevin TDT ölkələri ilə bütün sahələrdə əlaqələrin möhkəmləndirilməsini Azərbaycanın xarici siyasətinin əsas prioritetlərindən biri elan edib.

Dövlətimizin başçısı fevralın 14-də yenidən ölkə Prezidenti seçilməsi münasibətilə keçirilən andiçmə mərasimində çıxışında Türk Dövlətləri Təşkilatına üzv bütün ölkələrlə qardaşlıq münasibətləri olduğunu və dövlət siyasətimizin bu təşkilatı gücləndirmək məqsədi daşdığını bildirib. Prezident İlham Əliyev daha sonra vurğulayıb: "İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı da həmişə - həm işğal dövründə, həm işğaldan sonra, həm də İkinci Qarabağ müharibəsi və antiterror eməliyatı zamanı və ondan sonra Azərbaycanın yanında olub. Azərbaycan bu təşkilatın dəyərli üzvüdür".

Bu, Prezident İlham Əliyevin Türk dünyasına verdiyi xüsusi önəm, türk dövlətləri ilə əməkdaşlığın Azərbaycanın xarici siyasətinin prioritet istiqamətlərindən olmasının, həmçinin türk birliyi və həmrəyliyin, Türk Dövlətləri Təşkilatının bundan sonra da inkişaf edərək möhkəmləndirilməsinə əminliyin parlaq ifadəsidir. 2023-cü il ərzində Azərbaycanın Türk Dövlətləri Təşkilatına üzv ölkələrlə tica-

TDT abbreviaturalı yeni Turan - saatlar Bakıda qurulur

Türk Dövlətləri Təşkilatı türk dövlətlərinin siyasi, iqtisadi, geopolitik, hərbi məsələləri özündə birləşdirən güclü ittifaqına çevrilməkdədir

rət dövriyyəsi 8 milyard 208 milyon ABŞ dolları təşkil edib. Dövlət Gömrük Komitəsinin mediada yayılan məlumatına görə, bu göstəricinin həcmi əvvəlki ilə müqayisədə 23,7 faiz və ya 1 milyard 574 milyon ABŞ dolları artıb. Halbuki 2022-ci ildə respublikamızın TDT-yə üzv ölkələrlə ticarət dövriyyəsi 6 milyard 635 milyon dollar təşkil edib. Hesabat dövründə təşkilata üzv ölkələrlə ticarət dövriyyəsi Azərbaycanın ümumi ticarət dövriyyəsinin 16 faizinə bərabər olub.

Türk dünyası hazırda beynəlxalq münasibətlərin yeni bir güc mərkəzi kimi mühüm önəm daşıyır və ciddi geosiyasi və geoiqtisadi çəkiyə malik olması ilə diqqət çəkir. Bunu statistik göstəricilər də təsdiq edir: Türk Dövlətləri Təşkilatına üzv ölkələrin əhalisi 173 milyon nəfərdən çoxdur. Bu dövlətlərdə ümumi daxili məhsulun (ÜDM) həcmi 1,5 trilyon ABŞ dolları, ticarət dövriyyəsi 1,2 trilyon ABŞ dolları təşkil edir. Ümumilikdə, dünya ərazisinin 1 faizi, ticarət dövriyyəsinin isə 2,4 faizi Türk Dövlətləri Təşkilatına üzv ölkələrin payına düşür.

Deputat Aydın Hüseynov "Yeni Müsavat"a bu barədə şərhində bildirdi ki, Türk Dövlətləri Təşkilatının əhatə etdiyi coğrafiya dünyada çox böyük əhəmiyyətə malik ərazidir. Bu amil Türk Dövlətləri Təşkilatının gücünü daha da

artırır və mövqelərinin gələcəkdə güclənəcəyini şərtləndirir. Rəsmi təsisindən elə də böyük zaman kəsiyi keçməsə də, Türk Dövlətləri Təşkilatı qarşıya qoyulan hədəflərə sürətlə çatır və bundan sonra da çatacaq: "Türk Dövlətləri Təşkilatı böyük bir missiyanı qarşısına qoyub. O missiya uğurla yerinə yetiriləcək. Qarşıya qoyulan hədəflərə çatmaq üçün bu ittifaqın böyük potensialı və iradəsi var. Türk Dövlətləri Təşkilatına üzv dövlətlərin liderlərinin iradəsi, bu birliyə üzv dövlətlərin cəmiyyətlərinin istəyi bu əminliyi yaradır. Bu baxımdan tam əminliklə demək olar ki, Türk Dövlətləri Təşkilatı türk dövlətlərinin siyasi, iqtisadi, geopolitik, hərbi məsələləri özündə birləşdirən güclü bir ittifaqına çevrilməkdədir. Türk dövlətlərinin bu ittifaqı dünyaya, regiona ancaq əmin-amanlıq, sülh və əməkdaşlıq vəd edir, heç bir dövlətə, heç bir başqa təşkilata qarşı deyil. Eyni zamanda bu dövlətlərə qarşı zorakılıq və ya başqa bir formada təcavüz göstərmək niyyətinə düşsə, dərhal onun qarşısı 300 milyondan çox türk birləşdirən ittifaq tərəfindən çox asanlıqla alınacaq. Bu gün dünyanın güc mərkəzlərinin içində çox ciddi qarşıdurmalar, parçalanmalar baş verməkdədir, əslində üçüncü dünya müharibəsi gedir. Belə bir həssas zamanda türk

dövlətlərinin "Turan çetiri" altında TDT adlı ittifaqda birləşməsi həyatı əhəmiyyət daşıyır. Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyev bu ittifaqı Türk dünyası ailəsi adlandırır. Dünyada ikinci bir bu cür ittifaq yoxdur. Türk Dövlətləri Təşkilatı inkişaf etməkdə davam edir".

A.Hüseynov xatırladı ki, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Türk Dövlətləri Təşkilatının önəmi haqqında fikirləri bu qurumun gələcək vizyonunun nələrdən ibarət olacağını ortaya qoyan yol xəritəsi idi. Bu yol xəritəsi ilə də proses uğurla davam edir: "Türk Dövlətləri Təşkilatının çox böyük perspektivinin olduğu barədə proqnozlar doğrulur. Azərbaycan üçün də bu təşkilatın xüsusi əhəmiyyəti var. Çünki coğrafi məkan baxımından Şərqdən Qərbə uzanan bütün kommunikasiya xətləri Azərbaycandan keçir. Ona görə də Azərbaycan regionun lider dövləti qismində çıxış edir. Təsədüfi deyil ki, Prezident İlham Əliyev bu təşkilatın Azərbaycan üçün əsas beynəlxalq qurum olduğunu, Türk dünyasından başqa ailəmizin olmadığını bir neçə dəfə vurğulayıb. Bu təşkilatın bundan sonra daha da gücləndirilməsi gələcəkdə hər hansı təhlükələrdən qorunmaq baxımından bu ailənin hər bir üzvü üçün əhəmiyyətli olacaqdır".

Etibar SEYİDAĞA, "Yeni Müsavat"

Kongresmen köməkçiləri Bakıda

Onların gəlişi ermənipərəst kongresmenlər tərəfindən Azərbaycana sanksiya tətbiq edilməsi haqda qanun layihəsi irəli sürülməsi dövrünə təsadüf edir; **Elman Nəsirov**: “Azərbaycan-ABŞ münasibətləri ziqzaq xarakterlidir”

Milli Məclisin Amerika Birləşmiş Ştatları ilə parlamentlərarası əlaqələr üzrə işçi qrupunun üzvləri Azərbaycanda səfərdə olan ABŞ Kongresi üzvlərinin bir qrup köməkçisi ilə görüşüblər. Milli Məclisin Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsinin sədri, Azərbaycan - ABŞ parlamentlərarası əlaqələr üzrə işçi qrupunun rəhbəri Səməd Seyidov ərazi bütövlüyünü və suverenliyini təmin etdikdən sonra bəzi Qərb dairələrinin və beynəlxalq təşkilatların ölkəmizə təzyiqləri, sülh prosesi, Rusiya sülhməramlı qüvvələrinin ölkəmizdən çıxması, Azərbaycan tərəfindən bölgədə davamlı sülhün bərqərar olunması istiqamətində atılan addımlar, ölkəmizin multikulturalizm, tolerantlıq ənənələri və digər məsələlər barədə fikirlərini çatdırıb.

Görüşdə iştirak edən Azərbaycan - ABŞ parlamentlərarası əlaqələr üzrə işçi qrupunun üzvləri Səvinc Fətəliyeva, Asim Mollazadə, Tural Gəncəliyev, Vüqar Bayramov, Məzahir Əfəndiyev, Mələhət İbrahimqızı, Emin Hacıyev qonaqları maraqlandıran suallara cavab veriblər, Azərbaycan-ABŞ münasibətlərinin perspektivləri barədə fikirlərini bölüşüblər. ABŞ kongresmenlərini köməkçilərin Bakı səfəri ilk deyil. Ümumiyyətlə kongresmenlərin köməkçilərinin müxtəlif dövlətlərə belə səfərlər praktikası var. Amma bunlar əsasən tanışlıq və texniki səfər kimi dəyərləndirilir. Bəs belə səfərlərin hansısa əhəmiyyəti varmı? Xüsusən də səfər er-

mənipərəst kongresmenlərin Azərbaycanda 40 nüfuzlu şəxsə sanksiya tətbiq edilməsi haqda irəli sürdüyü qanun layihəsinin gündəmdə olduğu dövrə təsadüf edir. Ümumən Kongresdə erməni lobbisinin təsiri altında olan üzvlər var, bir də obyektiv mövqe sərgiləyənlər var. Bu görüşdə isə Seyidov onlara bütün aktual məsələləri çatdırıb. Bu görüş münasibətlərə təsir edəcəkmi?

Deputat Elman Nəsirov “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, Azərbaycan-ABŞ münasibətləri ziqzaq xarakterlidir. E.Nəsirov ABŞ-la strateji tərəfdaşlıq əlaqələrinin olmasına baxmayaraq, münasibətlərdə geriləmə və irəliləmə yaşandığını söylədi. “Azərbaycanı sanksiyalarla hədələyirlər, Dövlət Departamenti qərəzli hesabat yayır, antiteror əməliyyatı fərqli təqdim olunur, guya erməni əhalisinin getməsinə səbəb olmuşuq, yeni belə bəyanatlar səslənir. Lakin paralel olaraq Azərbaycan informasiya sahəsində mövqeyini möhkəmləndirir. Ona görə də Azərbaycan - ABŞ parlamentlərarası əlaqələr üzrə işçi qrupunun rəhbəri Səməd Seyidov və işçi qrupunun üzvləri görüş keçirib”. E.Nəsirov qeyd etdi ki, Azərbaycan bu yolla həqiqətləri ABŞ ictimaiyyətinə çatdırır: “Biz istəyirik

ki, regionda nə baş verdiyini bilsinlər. Amerika bilsin ki, onunla düşmən olan ölkələrlə eyni arealda yaşayırıq. Bizimlə diktə, təhdid dili ilə danışmaq Vaşinqtona dividend qazandırma bil-məz. Həmçinin, bizi Moskva ilə yaxınlaşmağımız ABŞ əleyhinə deyil, Vaşinqtonla təmaslar da Rusiyaya qarşı yönəlməyib”.

Vətəndaş Həmrəyliyi Partiyası Mərkəzi İcra Aparatının rəhbəri Samir Əsədli qəzetimizə açıqlamasında bu görüşlərin vacibliyini ikitərəfli əlaqələrin güclənməsində görür: “Biz ABŞ kimi mühüm tərəfdaşla gərginliyin artmasında maraqlı olmamalıyıq. Razıyam ki, hansısa kongresmen suyu bulandırır. Amma bizə Blinkenin mövqeyi vacibdir. ABŞ-Azərbaycan əlaqələri son vaxtlarda yüksəlişdə olmasa da, Vaşinqton addımlarımıza əngəl olmur. Orada seçki dövrüdür deyə erməni lobbisindən dəstək almaq üçün bizi narazı salan addımların atılması gözləniləndir. Ancaq Azərbaycan təmasları davam etdirməlidir və kongresmenlərin köməkçiləri ilə müzakirələr də onların məlumatlandırılması baxımdan yaxşıdır”.

S.Əsədlinin fikrincə, Tramp prezident seçilsə, münasibətlər indiki forma-

da olmayacaq: “ABŞ alqışlamalıdır ki, onun düşməni olan Rusiyanın sülhməramlı qüvvələri bölgədən razılaşma əsasında çıxıb. ABŞ sevinməlidir ki, onun rəqibi Rusiyanın vasitəçiliyi olmadan Vaşinqtonun dəstək verdiyi Paşinyan administrasiyası ilə rəsmi Bakı arasında ikitərəfli formatda sülh mətninin razılaşdırılması müzakirə edilir, kəndlər qaytarılır, praktiki olaraq sərhədlərin dəqiqləşməsi prosesi başlanıb, Ermənistanla Azər-

Avropa İttifaqı Bakıdan əlavə qaz istəyir, amma...

Avropa zəmanət vermir ki, Azərbaycan qazına uzun müddət tələbat olacaq

“Bakı dünyanın ən çirkənlənmiş şəhərlərinin birinə çevrilmişdi. Bizdə neft gölləri, neft sızıntıları var idi. Biz ekoloji fəlakət olan bu dəhşətli mirası təmizləmək üçün yüz milyonlarla, hətta milyardlarla dollar xərcləmək məcburiyyətində qalmışdıq. İndi Bakıda gördüklərinizin 10 il, 20 il bundan əvvəl hansı vəziyyətdə olduğunu heç təsəvvürünüzə belə gətirə bilməzsiniz”.

Bunu Prezident İlham Əliyev ADA Universitetində keçirilən “COP29 və Azərbaycan üçün Yaşıl Baxış” adlı beynəlxalq forumda İsveçrənin Cenevrə Universitetində Qlobal Ətraf Mühit Siyasəti Proqramının direktoru Aleksandr Hecazinin sualını cavablandırarkən deyib.

İlham Əliyev deyib ki, bu gün Azərbaycan sabit neft və artan qaz hasilatına malik olmaqla yanaşı, eyni zamanda, yaşıl enerji layihələrini inkişaf etdirir:

“Bununla əlaqədar bir vacib məsələ Avropada qazıntı yanacağı ilə bağlı qoyulmuş məhdudiyyətlərdir. Biz burada bir ziddiyyət görürük və biz bu məsələni artıq avropalı tərəfdaşlarımız qarşısında qaldırmışıq.

Bir tərəfdən Avropa, Avropa İttifaqı Azərbaycandan əlavə qaz istəyir - bu məqsədlə təqribən iki il bundan əvvəl Avropa İttifaqı ilə Azərbaycan arasında energetika sahəsində strateji tərəfdaşlıq üzrə bəyannamə imzalanmışdır. Bu sənədə əsasən bizim Avropaya qaz təchizatımız 2021-ci ildə 8 milyard kubmetrdən 2027-ci ildə 20 milyard kubmetrə qədər artmalıdır. Bu, bir öhdəlik deyil, bu, bir hədəfdir. Biz bu hədəfə doğru gedirik. Bu il Avropaya qaz təchizatımız təqribən 12 milyard kubmetr olacaq. Bu, 2021-ci ilə müqayisədə 4 milyard kubmetr çoxdur. Beləliklə, biz daha çox investisiya qoymalı idik, daha çox qaz hasil etməli idik, lakin qazıntı yanacağı layihələrini maliyyələşdirmək üçün maliyyə institutları ilə bağlı məhdudiyyət var. Məsələn, Avropa İnvestisiya Bankı bu məsələni tamamilə portfelindən çıxarmışdır. Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı qazıntı yanacağı layihələri üçün kiçik bir vəsait ayırıb. Beləliklə, Avropa Azərbaycandan necə əlavə qaz əldə etmək istəyir ki, heç maliyyələşməni də təmin etmir. Çünki belə bir layihə üçün neft və ya qaz boru kəmərlərinin olub-olmamasından asılı olmayaraq, bizim icra etdiyimiz bütün layihələrdə korporativ maliyyələşmə 30 faiz səviyyəsindədir. Qalan hissə borca götürülmüş vəsaitdir”.

Prezident deyib ki, Avropa Azərbaycandan daha çox hasil etməyi və daha çox təchiz etməyi istəyir, amma zəmanət vermir. “Yeri gəlmişkən, Avropa, Avropada interkonnektorların tikintisi layihələrini də icra edir. Lakin, eyni zamanda, bizə heç bir zəmanət vermir ki, bizim qazımıza uzun müddət ərzində tələbat olacaq. Beləliklə, biz yalnız 5-10 il üçün milyardlarla investisiya yatırırıq sonra xərclərimizi geri qaytarmaya bilmərik. Cənub Qaz Dəhlizi və “Şahdəniz” layihəsinin 2-ci mərhələsinə yatırılmış investisiyalar bu gün hələ də sıfır balansına çatmayıb. Biz hələ də borcu geri ödəyirik. Qaz satışından əldə etdiyimiz vəsaiti borcun ödənilməsinə sərf edirik. Beləliklə, bunlar Avropa ilə Azərbaycan arasında qaz əməkdaşlığına dair bizim həll etməli olduğumuz iki ən önəmli məsələdir”.

□ **EMİL SALAMOĞLU,**
“Yeni Müsavat”

Milli Məclisin son iclasında vətəndaş nikahı məsələsi gündəmə gətirilib. Deputat Fəzail Ağamalı vətəndaş nikahlarının artdığını deyib. “Son 10 ildə vətəndaş nikahından doğulan uşaqların sayı şəhərlərdə 3 dəfə, kənd və rayonlarda isə 6 dəfəyə qədər artıb”, - deyərək qeyd edib.

Milli Məclisin sədri Sahibə Qafarova isə cavab olaraq bildirdi ki, ölkədə vətəndaş nikahı qanunsuzdur: “Bunu hamı bilir ki, ölkədə bu nikah qanunsuzdur. Qadın da, kişi də vətəndaş nikahına girməli deyil”.

Qeyd edək ki, vətəndaş nikahı dedikdə dövlət qurumları tərəfindən qeydiyyatla alınmayan evliliklər nəzərdə tutulur. Belə nikahlara el arasında “molla kəbini” də deyirlər. Bəzi hallarda hətta “dini nikah” olmadan da ailə qurulan olur. Ölkə qanunlarına görə, nikah kişi ilə qadının ailə qurmaq məqsədilə müvafiq icra hakimiyyəti orqanında qeydiyyatla alınan könüllü itti-faqıdır. Qeyri-rəsmi xəbərlərə görə, vətəndaş nikahlarının sayı artmaqdadır. Lakin gizli nikahların dəqiq sayını müəyyən etmək olduqca çətinidir. Çünki belə nikahlar dövlət qurumları tərəfindən qeydə alınmır. Dövlət Statistika Komitəsinin yaydığı digər bir məlumata diqqət yetirməklə ölkəmizdə vətəndaş nikahlarının geniş vüsət aldığını demək olar.

Qeyri-rəsmi nikahdan doğulan uşaqların sayında azalma müşahidə edilərsə də, indiki göstəricilər də az deyil. Üstəlik, bu rəqəmlər sadəcə uşaq dünyaya gətirənlərin sayını əks etdirir. Reallıqda isə qeydiyyata alınmayan nikahların sayı daha çoxdur. Rəsmi məlumata görə, rəsmi qeydə alınmamış nikahda olan qadınlar tərəfindən doğulan uşaqların sayı kəndlərdə daha çoxdur. Bir çoxları vətəndaş nikahlarının tam qadağan olunmasını təklif edir və hökuməti bununla mübarizəyə səsləyir.

Araşdırmaçı jurnalist, dini mövzular üzrə mütəxəssis Rəsul Mirhəşimli mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”-a dedi ki, cəmiyyətdə bəzi insanlar vətəndaş nikahı ilə dini nikahı qarışdırır: “Dini nikah valideynlərin, ya-

xud yaxın qohumların razılığı və xeyir-duası ilə şahidlərin iştirakı ilə gerçəkləşdirilən mərasimdir. İslam dininə görə, nikah evlənməyə yaşı və hüquq olan və evlənmək üçün heç bir dini maneəsi olmayan kişi və qadının şahidlərin iştirakı ilə baş verir. Göründüyü kimi, dini ayin olaraq həyata keçirilən nikah mərasimi insanların şəhidliyi ilə baş verir. Vətəndaş nikahı isə daha çox Avropa ölkələrində yayılmış, son zamanlar ölkəmizdə də özünə yer eləmiş iki nəfərin qarşılıqlı razılığı əsasında birgə yaşamaqlarıdır. Vətəndaş nikahını həyatlarının bir parçasına çevirən insanlar üçün isə dinin hökm və göstərişləri heç bir əhəmiyyət kəsb etmir. Dinimiz bu şəkildə birgə yaşamaq modelini qəbul etmir. Dini bilgiler barədə azacıq məlumat olan hər kəsə məlumdur ki, bu münasibət İslamda hansı günahın daşıyıcılığını özündə ehtiva edir və haramlar siyahısına daxil edilir. Din imkanı çatan hər kəsə evlənməyi təşviq edir, lakin bu evlənməni cəmiyyətdən gizlin həyata keçirməyi də qəbul etmir. Dini baxımdan bu münasibət günah olmaqla yanaşı, cəmiyyətdə tarixən mövcud olan milli və mənəvi dəyərlərə malik olan ailə institutunun dağıdılmasına yönəlib.

Məsələni dərinlən araşdıranlar bu münasibətlərin cəmiyyətin tarixi sisteminin parçalanmasında hansı xarici qlobal güclərin nələri təbliğ etdiklərini, hansı proqramların tətbiq edildiyini gözəl bilir-lər”.

Rəsul Mirhəşimli əlavə edib ki, Azərbaycanda tarixən rəsmi nikahın dövlətin qanunvericilik aktları ilə tənzimlənməsinə başlamasından bəri ailə quran insanların çoxu rəsmiyyətlə yanaşı, dini nikahının da olmasını vacib sayır: “Dini nikah rəsmi nikahdan qaçmaq deyil, İslam inancına sahib olan insanların öz dininin qay-

Ölkədə “molla kəbini” qadağan oluna bilər

Ekspertlər qeyd edir ki, rəsmi nikahı olmayan insanlara dini kəbin kəsilməsi qadağan edilib, amma...

dalarını həyatında və ailəsində tətbiq etmək istəyidir. Dini nikah anlayışı barədə məlumatı olanlar bilir ki, bu məsələ ilk növbədə ailədə qadının maddi və mənəvi baxımdan mühafizə altına alınması üçün həyata keçirilən aktdır. Azərbaycanda dini nikah zamanı bağlanan daimi kəbin müqaviləsinə qadının maddi təminatı ailə quran kişi ilə razılaşdırılır. Bununla da ailədə kişi qadın qarşısında maddi və mənəvi baxımdan edilməsi mütləq olan öhdəliklər götürür.

O ki qaldı Azərbaycanda dini kəbinlərin kəsilməsinə, Qafqaz Müsəlmanları İdarəsi bütün məscidlərdə vəzifə daşıyan din xadimlərinə rəsmi nikahı olmayan insanlara dini kəbin kəsilməsini qadağan edib. Dini kəbin kəsirmək istəyən bütün yeni qurulan ailələrdən bu ayinin icra edilməsi zamanı rəsmi nikah sənədi tələb edilir.

Bu rəsmi nikah şəhadətnaməsi olmayanların dini kəbini kəsilmir. Bütün başqa sahələrdə olduğu kimi, bu işlərin icrası zamanı neqativ faktların olması istisna deyil. Amma onu da qeyd etmək lazımdır ki, rəsmi nikah sənədi olmayan cütüklər üçün dini kəbin kəsən din xadimləri cəzalandırılır. Yeni rəsmi sənəd tələb etməyən din xadimi kəbin kəsməyə girişsə, o zaman ən azı tutduğu vəzifəsini itirə bilər.

Ailə bu millətin dəyərlər sistemində aid olan tarixən həssas yanaşılan və ailə fərdlərinin, bu ailənin yaxınlarının əzmi ilə qorumağa çalışdığı çox mühüm birgəlik modelidir. Bu cəmiyyətin dəyərlərini heçə sayıb, ailəni “vətəndaş nikahı” adı ilə xarici qlobal mərkəzlərin oyun alətinə çevirmək istəyi xalqın dəyərlər sistemini sarsıtmağa yönəlib. Vətəndaşlarımız da

inancı, milli kimliyi ilə bu dəyərləri qorumaq üçün yad təsirlərdən qaçmağa çalışmalıdır”.

İlahiyyatçı Fərid Abdulla da mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”-a dedi ki, İslam mədəniyyətində nikahın iki növü olub: “Daimi nikah və müvəqqəti nikah. Daha sonra bəzi şəxslər tərəfindən müvəqqəti nikah qadağan edildi. Ona görə də müsəlmanlar arasında bu gün də bu mövzu barəsində ciddi fikir ayrılığı var. Bəziləri bunu qəbul edir, bəziləri isə cidd-cəhdlə rədd edirlər. Neçə illər bundan öncə Almaniya bir sıra qadınlar müsəlmanların müvəqqəti nikah konsepsiyasının dövlət tərəfindən rəsmiləşdirilməsini istəsələr də, təklif rədd edilmişdi. Nikaha qarşı qoyulan ağır qanunlar, üstəlik, çətin keçən boşanma prosesləri, ictimai qınaqlar və sair məsələlər in-

sanları kənara doğru çəkilməyə, altdan-altdan iş görməyə, bəzən xəyanətə, bəzən də zinəyə meyl etməsinə təşviq edir. Camaat arasında “molla kəbini” anlayışı da var. Bu, məhz həm də ictimai qınaqdan qaçmaq, zinakarlıq deyil, halal münasibətlər çərçivəsində yaşamağa sövq edir. Lakin bunun heç bir hüquqi çəkisi olmur. Əlbəttə, müzakirə edə bildik ki, nə üçün insanlar hüquqi müstəvidən yayınıb, kənarda münasibət qurmağa meyillidirlər? Bir zaman İslam cəmiyyətində müvəqqəti nikah məsələsi bəzi maraqlar üzündən qadağan edildi. Nikah və talaq şərtləri də ağırlaşdırıldı. Bu, toplum arasında fəsada səbəb oldu. “Molla nikahı” məsələsinə iki cür anlamaq olar: Hüquqi çəkisi olmadan, rəsmiləşdirilmədən dini nikah altında yaşamaq. İstər bu münasibət daimi olsun, ya da müvəqqəti. Bunun qarşısını heç cür almaq mümkün deyil. Din xadimlərinə nikah oxumağımı qadağa qoyacaqlar? Qeyri-şəri münasibətlər, xəyanət və bu qəbil münasibətlər artacaq. Yaxşı olardı ki, din ekspertləri də bu məsələyə cəlb edildilər və vətəndaş nikahı dini və hüquqi çərçivələr arasında bəirlənərdi. Çünki bu məsələləri vətəndaşların öhdəsinə də buraxmaq olmur. Daha sonra bundan ən çox zərərçəkən qadınlar və doğulan uşaqlar olur”.

□ Afaq MİRƏYİQ, “Yeni Müsavat”

Xaricə getmək istəyənlər üçün iş vizası “tələ”si...

İnsanlara Avropada işləmək üçün uyğun viza təşkil edəcəyini deyənlərin əksəri dələduzdur

İş vizası ilə ölkəni tərk edənlər çoxdur. Rəsmi statistika bu haqda susur. Ölkədən xeyli insan bu yolla gedib. Onlar daha çox Polşa və Litvaya üz tutublar. İşvəçə gedənlər də az deyil. Getmək istəyənlər daha çoxdur. Amma iş vizası əldə etmək heç də asan görünmür. Həm də ona görə ki, ortada xeyli dələduz firlanır. Onlar müxtəlif plazalarda ofis götürür, sosial platformalarda reklam yerləşdirirlər. Beləcə, çoxlu müştəri cəlb olunur. İş vizası da “alınmır” ki, alınmır. (Bizim Yol.info).

Baş Prokuror yanında Korruptsiyaya qarşı Mübarizə Baş İdarəsi vətəndaşlardan və İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Antiinhisar və İstehlak Bazarına Nəzarət Dövlət

Xidmətindən daxil olmuş məlumatlar üzrə aparılmış araşdırma əsasında “Recent Group” və “Area Alfa Group” məhdud məsuliyyətli cəmiyyətlərinin rəhbər vəzifəli şəxsləri barəsində Cinayət Məcəlləsinin müvafiq maddələri ilə cinayət işi başlayıb. İstintaqla qeyd edilən hüquqi

şəxslərin direktorları Sevinc Aslanova və Kamil Curayevin Almaniya, Hollandiya, Slovakiya və başqa ölkələrə iş vizası və dəvəti alınması,

eləcə də digər növ məşğulluq məsələlərinin həllinə dair yalan vədlər verməklə 2023-2024-cü illər ərzində ayrı-ayrı vətəndaşlara məxsus müxtəlif məbləğlərdə pul vəsaitlərini onların etibarından sui-istifadə edərək almalarına dair əsaslı şübhələr müəyyən edilib.

Sosial platformalarda diqqətli istifadəçilər hər iki şəxsin adını eşidib. Xüsusilə Sevinc Aslanovanı tanımaq mümkün deyil. Bir müddət əvvəl sosial şəbəkələrdə yayılan videoda məhz onun rəhbəri olduğu məhdud məsuliyyətli cəmiyyətin ofisinə müştərilərin hücumu diqqət çəkirdi. Sevinc Aslanovanın böyük məbləğdə vəsaitləri mənimsədiyi iddia edilirdi. İn-

di haqqında çoxsaylı şikayətlərin olduğu şəxslərin saxlanıldığı bildirilir.

Viza dələduzluğu o qədər geniş yayılıb ki, sosial platformalarda bununla bağlı qruplar yaradılıb. Nə qədər dələduzun adı çəkilir. Hiss olunur ki, insanlar həm çarəsizlikdən xaricə getmək istəyir, həm də aldanacaqlarından qorxurlar. Çünki indiyə qədər minlərlə şəxsin pulu batıb. İnsanlara Avropada işləmək üçün uyğun viza təşkil edəcəyini deyənlərin əksəri dələduzdur. Həmin şəxslərin heç Avropa ilə əlaqələri də yoxdur. Ofis açıb yüzminlərlə dollar vəsait toplayırlar. Günlərin birində yoxa çıxırlar.

Burada adam ən çox aldananlara görə pis olur. Ölkədə normal iş imkanları olsa, heç kim tanımadığı şəxslərə iş vizası üçün son qəpiyini verməz.

□ “Yeni Müsavat”

“Əgər Azərbaycanla Ermənistan arasında uzunmüddətli toq-quşmaya son qoyulsa və lap yaxın zamanda sülh sazişi imzalan-sa, onda dayanıqlı sabitlik və təhlükəsizlikdən, region ölkələrinin əməkdaşlığından danışmaq olar”

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev ADA Universitetində keçirilən beynəlxalq forumda belə deyib.

“Çünki əslində Cənubi Qafqaz ölkələrinin potensialı artıq məlumdur və biz hansı sahələrdə birgə işləyə biləcəyimizi də bilirik. Siz elektrik enerjisi sahəsini qeyd etdiniz və üç ölkənin potensialını düzgün müəyyən etdiniz. Bəli, elədir. Lakin əgər biz, məsələn, Azərbaycanla Gürcüstan arasında təbii qaz sahəsində əməkdaşlığı buraya əlavə etsək, görürük ki, o, qarşılıqlı şəkildə faydalıdır və bu gün Gürcüstan təbii qaz təchizatı sahəsində təhlükəsizliyini 100 faiz təmin edib. Gürcüstanda iqtisadiyyatın və sənayenin artımı nəticəsində istehlak da ilbəil artır. Biz təchizatımızı hər il artırırıq və hazırda, düşünürəm ki, o, artıq üç milyard kubmetrə çatıb. Gürcüstanın qaz təchizatının təxminən 100 faizini Azərbaycan təmin edir. Potensial qaydada xüsusən də, Gürcüstan üçün qaz qiymətinin çox əlverişli və güzəştli olmasını nəzərə alaraq, Ermənistan da Azərbaycan qazını ala bilər. Yaxınlıq, infrastruktur baxımından, əlbəttə ki, bu cür əməkdaşlıq təbii olardı”, - İlham Əliyev deyib.

Prezident bildirib ki,

Azərbaycan tərəfi Zəngəzur dəhlizi haqqında danışanda, onu tək cəmiyyət kimi görmür, o cümlədən onu potensial qaydada əlaqə, kabel kimi də görür: “Çünki elektrik kəmərlərindən biri əgər Ermənistandan keçərsə ixrac imkanlarımızı artırır. Potensial qaydada, o, hətta qaz boru kəməri də ola bilər, çünki bu gün Naxçıvana təbii qaz təchiz etmək üçün biz İranla razılaşmamıza arxalanırıq. Yeni qaz Naxçıvana İran vasitəsilə gedir. Hazırda biz digər boru kəmərlərini çəkirik. Türkiyədən Naxçıvana gedən kəməri maliyyələşdiririk və o yolla Azərbaycan qazı nəqil olunaçaq. Lakin bu, sol qulağınızı sağ əl ilə qaşımağa bənzəyir. Əgər o, Ermənistandan keçərsə, hamı üçün faydalı olar və əlbəttə ki, çox xərclərə qənaət etmiş olarıq. Bir çox digər məsələlər də bu cür həl oluna bilər. Bilirəm ki, Ermənistan Qara dənizin dibi ilə çəkiləcək kəməli qoşulmaq istəyir, çünki o, əlavə enerji imkanlarını yaradacaqdır. Lakin onlar Azərbaycanla münasibətləri səliqə-sahmana salmadığına görə qoşula bilmirlər. Hazırda Azərbaycan, Gürcüstan, Rumıniya və Macarıstan kimi

Ermənistan Azərbaycan qazına qızına bilər - şərtlər

Gürcüstan üçün qiymət əlverişli və güzəştlidir, ermənilər də...

dörd ölkə var və Bolqarıstan da qoşulmaq üzrədir. Beləliklə, başqa yol yoxdur və bu, konsensus əsasında olan qərardır. Bu səbəbdən sülh sazişi başlanğıc nöqtəsidir.

Sülh sazişindən sonra gələcəyimizin planlaşdırılmasına gəldikdə, əlbəttə ki, bunu etməliyik. Biz həmin gürcüstanlı həmkarlarımızla praktiki əhəmiyyət təşkil

edən məsələləri, daşımalar, enerji, potensial ticarət münasibətlərinə aid işlər barədə məsləhətləşmələrə başlamaq üçün üçtərəfli məsləhətləşmə məsələsini bir neçə

dəfə müzakirə etmişik. Lakin Ermənistan hər dəfə imtina edib və gürcüstanlı həmkarları bunu çox yaxşı bilirlər. Regional əməkdaşlıq bölgə ölkələri ilə yaxşı münasibətlərə əsaslanmalıdır və düşünürəm ki, bu, Cənubi Qafqaz üçün ən yaxşı ssenariyədir. Yeri gəlmişkən, Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyə arasında üçtərəfli əməkdaşlıq formatımız var və müxtəlif nazirliklərin rəhbərləri dövrü olaraq görüşürlər. Bir sözlə, bütün bunlar mümkündür, lakin sülh sazişi məsələsində bizə nəticə lazımdır. Səmimi desək, nə Gürcüstan, nə Azərbaycan bu gün öz enerji təhlükəsizliyi və ya daşımalar təhlükəsizliyinə gəldikdə, hər hansı çətinliklərlə üzləşmirlər. Bu, yalnız Ermənistanda çatışmır”.

Türkiyənin nüvə dövlətinə çevrilməsi niyə əngəllənir?

Polkovnik: “Türkiyə bu məsələni həyati vacib hesab edən zaman reallaşdıracaq”

Belarus öz ərazisində taktiki nüvə silahı yerləşdirib. Bunu Belarus prezidenti Aleksandr Lukaşenko parlamentdə çıxışında bildirib. “ABŞ Avropa ölkələrində yerləşdirdiyi kimi, Belarus da öz ərazisində taktiki nüvə silahı yerləşdirib”, - o vurğulayıb.

Belarus prezidenti deyib ki, ölkəsi qərb sərhədlərində NATO ilə üz-üzədir: “Blokun şərq cinahında üç yüz minlik hərbi qrupun yerləşdirilməsi planı təsdiq edilib”. Onun sözlərinə görə, onlar bunu “çəkindirici kəmərlər” adlandırırlar: “Sadəcə, anlamaq olmur, onlar bununla kimin qarşısını almaq istəyirlər? - Aleksandr Lukaşenko qeyd edib.

Siyasi və hərbi ekspertlər hesab edir ki, mövcud geopolitik vəziyyət hətta Belarusu belə ərazisində taktiki nüvə silahı yerləşdirməyə məcbur edibse, Yaxın Şərqdə baş verən son hadisələr - İsrail və İran arasında qarşılıqlı raket hücumları, Aralıq dənizinin şərqində yaranan gərginlik Türkiyənin nüvə silahına sahib olmasını da şərtləndirir.

Son illər Türkiyənin güclü hərbi-sənaye kompleksi formalaşıb. Bu gün qardaş ölkənin istehsal etdiyi PUA-lar dünyada ən yüksək səviyyəli hərbi texnika sayılır. Rəsmi Ankara bu texnikasını müxtəlif ölkələrə satır. Türkiyə cümhuriyyəti tarixində ilk dəfə üç dövlətdə eyni vaxtda öz təhlükəsizliyi və milli maraqları baxımından əməliyyat həyata keçirir - İraq, Suriya və Liviyada. Türkiyənin yeganə olaraq nüvə silahı yoxdur. Amma bu istiqamətdə qardaş ölkədə artıq ciddi fikirlər ortaya atılır.

Çünki ətrafdakı nüvə ölkələrinin sayı artmaqdadır. Hindistanın, Pakistanın var, İsrail açıq etiraf etməsə də, iddialara görə, var. İran bu istiqamətdə çalışmaları aparır. Ona görə də Türkiyə bu istiqamətdə düşünməyə başlayıb. Müasir dövrdə nəhəng olmaq istəyirsənsə, mütləq nüvə silahına malik olmalısən. Rəsmi Ankara da bu gerçəyi çox gözəl anlayır. Türkiyə atom bombasına sahiblənərsə, bu, İslam dünyası üçün müsbət hadisə olacaqdır. Düzdür, Türkiyə ərazisində nüvə başlıqları ol-

duğu deyilir, amma bunlar Amerikaya məxsusdur. Ankara isə öz şəxsi nüvə arsenalına sahiblənməlidir. Ekspertlərə görə, Pakistan buna 10 il ərzində nail oldusa, inkişaf etmiş Türkiyə daha tez müddətdə nüvə arsenalına malik ola bilər. Amma o da bəllidir ki, Türkiyənin nüvə dövlətinə çevrilməsinə Qərbdən əngəllər də var. Bəs onları narahat edən amillər hansıdır? Rəsmi Ankaranın bu silahları əldə etməsi Azərbaycanın maraqlarına da cavab verdiyindən bu məsələyə ölkəmizdə də geniş maraq var.

Hərbi ekspert, polkovnik Rövşən Məhərrəmov “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, **Türkiyənin milli müdafiə naziri Yaşar Güler** açıqlama verdi ki, əgər Yaxın Şərqdə Fələstin dövlətinin mövcudluğu qəbul edilməzsə, bölgədə müharibə daha böyük miqyas ala bilər. Yaşar Güler işarə etdi ki, Türkiyənin müdaxilə etməsi qaçılmaz ola bilər: “Aralıq dənizində Yunanıstanla Türkiyə arasında gərginlik var. Türkiyənin çoxlu düşmənləri var. Baxmayaraq ki, Türkiyə NATO üzvüdür, amma Qərblə arasında problemlər mövcuddur, gərginliklər yaşanır. Türkiyə güclü hərbi sənaye kompleksinə malikdir. Müstəqil siyasət yürüdən Türkiyənin hərbi sənayesinin indiki inkişafı onu istəməyən gücləri narahat edir. Hesab edirlər ki, Türkiyənin nüvə silahı əldə etməsi səviyyəsində hərbi gücünü böyütməsi onun müstəqil siyasətini, heç kimə təbə olmamaq xəttini daha da gücləndirəcək. Nüvə silahına malik Türkiyəni Qərb arzula-

mir. Çünki Qərb müstəqil deyil, təbə olan, kənardan verilən təlimatlarla idarə edilən Türkiyə sərf edir. Onlara onlardan asılı ölkə lazımdır, nəinki atom silahına malik Türkiyə”.

Polkovnik vurğuladı ki, əslində nüvə silahı istehsal etmək Türkiyə hərbi sənayesi üçün elə də çətin deyil. Hətta Türkiyədə bu yöndə müəyyən işlər aparıldığı barədə Prezident Ərdoğan bir zamanlar bütün Qərbə mesaj da vermişdi və demişdi ki, biz elə həddə çatdırarsınız, məcbur olub nüvə silahımızı hazırlayırıq: “Ona görə də güman edərdim ki, Türkiyə çox da uzaq olmayacaq gələcək zamanda nüvə dövləti olacaqdır. Türkiyə bu silahı istehsal etməyə qadirdir. Qərb Türkiyəyə və müsəlman dövlətlərinə qarşı münasibətini müsbətə dəyişdirməzsə, Türkiyəyə artıq heç kəs nüvə silahı istehsal etməyə mane ola bilməyəcək. Türkiyə nə Pakistandır, nə Hindistan, nə də İrandır. Türkiyə tamamilə fərqli bir dövlətdir, çox ciddi potensiala malikdir. Əlbəttə ki, nə ABŞ, nə də digər Qərb dövlətləri Türkiyənin nüvə silahı əldə etməsinə razı olmayacaqdır. Ancaq təcrübə göstərir ki, qardaş Türkiyə indiyə qədər onların istəmədikləri, razı olmadıqları çox məsələləri bütün təzyiqlərə rəğmən reallaşdırmağı bacarıb. Türkiyə bu məsələni də milli maraqları üçün həyati vacib hesab edən zaman reallaşdırılabilecək və heç kim onun qarşısını kəsə bilməyəcək”.

□ **Əlibar SEYİDAĞA,**
“Yeni Müsavat”

Bütün ermənilərin katolikosu II Qaregin xalqı hakimiyyətə qarşı birləşməyə çağırır. II Qaregin erməniləri inam və ümidlərini itirməməyə, çətinliklər qarşısında təslim olmamağa, hakimiyyətə qarşı birləşməyə çağırır.

Son zamanlar erməni din xadimlərinin davranışlarını nəzərdən keçirərkən görürük ki, erməni kilsəsi Ermənistanın qonşuları ilə sülh sazişi imzalanmasını istəmir və dini zəmində xalqlararası qarşıdurmanın yaranmasına çalışır. Qarabağ münaqişəsinin davam etdiyi otuz il ərzində erməni kilsəsinin mövqeyi daima dinlərin toqquşması, xristianların sıxışdırılması və dini zəmində münaqişənin daha da dərinləşdirilməsindən ibarət olub. Son zaman-

onun havadarları xalqını **Azərbaycana qarşı müharibəyə çağırmaqla yeni-yeni fəlakətlərə və faciələrə yol açır**lar: "Hesab edirəm ki, II Qareginin pozucu fəaliyyəti dünyadakı bütün dini mərkəzlər və din xadimləri tərəfindən qətiyyətlə tənqid olunmalıdır. Çünki erməni din xadimi xalqı sülhə çağırmaqdan əksinə, qonşu dövlətlərə qarşı düşmənçiliyə, ədavətə sürükləyir. Baş verə biləcək hər hansı bir münaqişə və faciədə isə ilk növbədə

Qareginin üsyan çağırışı - o, sifariş haradan alır?

Erməni kilsəsi Paşinyan hakimiyyətinin verdiyi istənilən qərarın əleyhinə çıxır

lar erməni din xadimlərinin davranışlarını nəzərdən keçirərkən görürük ki, erməni kilsəsi Ermənistanın qonşuları ilə sülh sazişi imzalamasını istəmir və dini zəmində xalqlararası qarşıdurmanın yaranmasına çalışır.

"Son zamanlar erməni katolikos II Qareginin xalqına etdiyi çağırışlar bir daha göstərdi ki, din xadimi olaraq o, insanları sülhə, barışa deyil, bir daha müharibəyə çağırır. Əslində erməni kilsəsi tarix boyu ermənilərin törətdikləri terror əməllərinə dəstək olub, dini yardım adı ilə ianələr toplayıb terrorçuları maliyyələşdirib". Bu fikirləri **Milli Məclisin deputatı Kamran Bayramov** "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirib.

Deputat diqqətə çatdırıb ki, belə təhlükəli ideyaların ermənilərin şüurunda kök salmasında diaspordan da çox kilsənin xüsusi rolu var: "Bilirik ki, erməni cəmiyyətinə təsirini məhdudlaşdırmaq niyyəti ilə erməni kilsəsi uzun müddət Paşinyan və onun komandasına müxalifətdə olub. O, Paşinyan hakimiyyəti ilə qətiyyətlə barışmır və hazırkı Ermənistan hakimiyyətinin verdiyi istənilən qərarın kəskin şəkildə əleyhinə çıxış edir. Hətta əvvəlki hakimiyyətlərdən hansı olmasından asılı olmayaraq, onlara qarşı meylli olduğunu, Qarabağ klanını belə hazırkı hakimiyyətdən üstün tutduğunu da açıqca nümayiş etdirir".

K.Bayramov vurğulayıb ki, erməni keşişi və

xalq əziyyət çəkəcək. Absurd xəyallarla yaşayan II Qaregin fikirləşməlidir ki, din xadiminin öz xalqını ölümə, fəlakətə səsləməsi heç bir dinə və onun qaydalarına sığmır. Bugünkü ən böyük reallıq ondan ibarətdir ki, Azərbaycan 44 günlük müharibədə qazandığı mükəmməl qələbəsi, bir-birinin ardınca diplomatik qələbələrə imza atması ilə onsuz da həmin o qondarma "miatsum" ideyasını yerlə-yeksan edib. Hayların torpaq iddiaları da, bir vaxtlar işğalda saxladıkları və arzusunda olduqları yeni-yeni ərazilər barədə niyyətləri də birdəfəlik puç oldu. Bu gün erməni kilsəsinin dini liderləri çox yaxşı anlaşırlar ki, illərdir əllərində bayraq etdikləri o erməni ideyası artıq yoxdur. Ancaq mənfur xislətdən əl çəkməyərək yenə də kaos, qarışıqlıq, qarşıdurma yaratmaq üçün cəhdlər edir, bir qrup erməni vətəndaşını etiraz aksiyasına cəlb etməklə nəyəse nail olmağa çalışırlar".

Ədalət, Hüquq və Demokratiya Partiyasının sədr müavini, politoloq Elçin Mirzəbəyli vurğuladı ki, son 300 il ərzində ermənilərin Anadoludan Cənubi Qafqaza, indiki İran (Güney Azərbaycan) ərazisindən Orta Asiyayaqədər həyata keçirdikləri dəhşətli soyqırımı cinayətlərinin, vandalizm aktlarının arxasında, təkcə xristianlığın deyil, bütün dünyəvi dinlərin üz qarası olan erməni kilsəsi dayanır: "Təsədüfi deyil ki,

Daşnaksütyun, Qnçaq kimi faşist ideologiyalı təsisatlar, ASALA kimi terror təşkilatları pavlikianlıqdan qriqoryanlığa transformasiya olunmuş erməni kilsəsi tərəfindən verilib. Bütün dinlər irqi ayrı-seçkiliyi inkar etdikləri halda, erməni kilsəsi irqçiliyi ideologiyasının əsas elementinə çevirib. Əslində erməni faşizmi satanizmin kilsə daxilində gizlədilmiş və xristianlığın aşladığı humanizm dəyərlərinə meydan oxuyan təzahürüdür. "İrqi inancılığın" təməlinə bütün digər millətlərə qarşı nifrət əşiləndiyi üçün, bu qanlı ideologiya ən yaxşı halda satanizmlə müqayisə oluna bilər. Qeyd edim ki, tarix boyu xristianlıq ermənilər üçün ultramillətçilik ideyalarının pərdələnməsi üçün vasitə olub və qondarma, mövcud olmayan tarix üzərində tərbiyə olunan radikal erməni millətçiləri heç zaman xristianlığın gerçək dəyərlərinin daşıyıcısı olmayıblar. Bunu xristianlığa qarşı ən kəskin və həтта düşmən mövqedə dayanan pavlikian təriqətinin məhz ermənilərlə bağlılığı da sübuta yetirir. Tarixi faktlar sözügedən təriqətin üzvlərinin təkcə ermənilərin yaşadığı ərazilərdə xristianlığın təbliğ etdiyi dəyərlərə və humanizm prinsiplərinə qarşı savaşa açmadıqlarını, xristianlıq əleyhinə çıxış edən bu erməni təriqətinin daha geniş əraziləri öz ağışına aldığı sübuta yetirir. Xristianlığa mahiyyət etibarilə heç bir aidiyyəti olmayan bu erməni təriqətin üzvləri Bizans impe-

ratorları tərəfindən "dindən-kənar" elan edildikdən sonra Qərbə doğru hərəkət ediblər. Orta əsr Avropasını araşdıran tədqiqatçılar pavlikianlığı Bizansdan Avropaya daşıyan erməni tacirlərinin apardıqları təbliğat nəticəsində bu antixristian təriqətinin təsiri altında boqomil, katar, albiqoy təriqətlərinin yarandığını qeyd edir, bu təriqətlərin çoxsaylı insan ölümünə bais olduğunu bildirirlər. Və eyni zamanda vurğulayırlar ki, XI-XII əsrlərdə albiqoy müharibələri Fransa'nın cənubunun tamamilə boşalmasına səbəb olub. Kilsəsi, pavlikianlıq da, satanizmlə mahiyyət etibarilə Tanrıya asılı, inancılı insanlara nifrət üzərində qurulan cərəyanlardır və ermənilərin antixristian təfəkkürü, özünü vaxtilə işğal etdikləri Azərbaycan ərazilərində törətdikləri cinayətlərdə də büruzə verir. Bu baxımdan ermənilərin katolikosu II Qareginin sülhə qarşı çıxış etməsindən, tənqidi çağırışlarından təəccüblənmək lazım deyil. Paşinyanın referendum yolu ilə kilsə və diasporla bağlı konstitusiyadan çıxarmaq istəyinin əsas səbəbləri də hər iki mexanizmin ermənilərin başqa xalqlarla birlikdə sivil bir şəkildə yaşamaqlarına, bəşəri dəyərlərə, humanizm prinsiplərinə sahiblənmələrinə maneə yaratmaqlardır. Ermənilərin ən böyük düşməni, irqi, ultramillətçi virus mənbəyi də məhz onlardır".

□ **Cavanşir ABBASLI**
"Yeni Müsavat"

Qərb Paşinyanın devrilməsinə müdaxilə edə bilməyəcək?

Ermənistanın bir sıra yerlərində etiraz aksiyaları keçirilir; **politoloq:** "Kremlin Ermənistandakı dayaqları artıq həlledici fəaliyyətə qədəm qoyur"

Rusiya Federasiya Şurasının sədri Valentina Matviyenko senatorlara Ermənistan parlamentinin sədri Alen Simonyanın Rusiya əleyhinə bəyanatları ilə bağlı sorğu hazırlayıb Ermənistan parlamentinə göndərməyi tapşırıb. Matviyenko Simonyanın artıq bütün "qırmızı xətləri" keçdiyini bildirib. Çünki Simonyan Rusiyanın Ukraynaya müdaxiləsindən danışır və Ermənistanın Ukraynanın, Gürcüstanın, Moldovanın ərazi bütövlüyünü tanıdığını deyir:

"Biz bu cür rusofob, anti-Rusiya çıxışı diqqətsiz qoymayacağıq. Mən həmkarıma, Ermənistan parlamentinin sədrinə sual vermək istədim: o, kimin adından bu cür sülhətlər səsləndirib? Təbii ki, Rusiyanın çoxəsrlik dostluğu olan erməni xalqı adından deyil. Ermənistan parlamentinə yazılı sorğu göndərərdim ki, o, kimin adından danışır və Ermənistan parlamenti bu "sxodka"-da səslənən qiymətləri bölüşürmü? Həmkarımız üçün ayıbdır ki, o, artıq bütün "qırmızı xətləri" keçib".

Rusiya ilə Ermənistan arasında artan gərginliyi Sherg.az-a təhlil edən **politoloq Azər Rəşidoğlu** deyib ki, Rusiyada getdikcə Ermənistanla ciddi şəkildə cavab verməyin vacib olduğu baxışı üstünlük təşkil edir. Analitikin sözlərinə görə, indiki şəraitdə Rusiyanın buna imkanları var: "Bu proses böyük bir zəncirin halqasıdır. Paşinyanın addımları anti-Rusiya tədbirlərinin bir həlqəsinə çevrilir. Artıq Rusiya regionda həyata keçirdiyi siyasəti ünvanlı formada ifadə edir. Kreml Ermənistan ordusu və parlamentdəki Köçəryan və Sərkisyan komandasından ibarət "5-ci kolon"-u fəallaşdırmaq istəyir. Kreml Ermənistandakı dayaqları ABŞ-ın Rusiyaya qarşı planlarının gerçəkləşməsinə əngəl olmaq üçün artıq həlledici fəaliyyətə qədəm qoyur. Rusiya bölgədə qarşılaşdığı problemlərin həllində maraqlıdır. İnanmıram ki, Moskva asanlıqla Ermənistanı tərk etsin. Rusiya tarix boyu heç bir coğrafiyanı könüllü tərk etməyib".

Ekspert qeyd edib ki, Moskva qərbyönlü siyasi kurs yürüdən Nikol Paşinyanın devrilməsi planını qurur: "Əgər Paşinyanı Kremlin nəzarətində olan sima əvəzləyərse, o, məğlubiyyəti "xəyanətəkar Paşinyan"-ın üzərinə yığacaq və Qərblə danışıqları donduracaq. Bu, baş verərsə, Kremlin uduşu aydındır - Qərb Ermənistanda möhkəmlənə bilməyəcək. Yeni hakimiyyət sülh danışıqlarından çıxacağı bəyan edəcək. Bu isə Kremlin əsas uğuru ola bilər - Qərbin təklif etdiyi sülh danışıqları sıradan çıxır və qeyri-müəyyən müddətə qədər sülh danışıqları dondurulur. Yeni hakimiyyət hədiyyə olaraq erməni əhalisinin Qarabağa qayıdışı qərarını alır, lakin bu proses də uzanır və Bakının maraqları nəzərə alınır. Qərb Paşinyanın devrilməsi məsələsinə müdaxilə edə bilməyəcək. Ermənistan ordusu, keşfiyyəti, iqtisadiyyatı onsuz da rusların nəzarətindədir. Kreml bu müstəvidə Qərbdən bir addım öndədir. İkinci variant ondan ibarətdir ki, Rusiya Azərbaycanın Zəngəzur dəhlizinə nəzarəti əlinə götürməsinə şərait yarada bilər. Bu dəhlizin itirilməsi ilə Paşinyan hakimiyyətdə qala bilməyəcək, Kreml isə bu dəhlizlə daşıyan yüklərə nəzarət əldə etmək istəyir".

Qeyd edək ki, aprelin 25-də də Ermənistanın bir sıra yerlərində etiraz aksiyaları keçirilib.

□ **"Yeni Müsavat"**

Xəbər verildiyi kimi, Müsavat Partiyası mayın 4-də XI qurultayını keçirəcək. Artıq tədbirin keçiriləcəyi məkan da məlum olub. Bakı Şəhər İcra Hakimiyyəti Müsavata Suraxanı rayonu, Əmircan qəsəbəsi, Səttar Bəhlulzadə adına Mədəniyyət Evinə qurultay keçirməyə icazə verib.

Aprelin 30-na qədər partiyanın seçkili orqanlarına namizədlərin irəli sürülməsi mərhələsidir. Heç şübhəsiz ki, əsas diqqətlər başqanlıq kimlərin namizəd olacağına yönəlib. Artıq iki şəxsin namizədliyi məlum olub. Bunlardan biri tanınmış vəkil, Müsavat başqanının müavini, partiyanın Divan üzvü Osman Kazımovdur. Digər namizəd isə Müsavat Partiyası Səbəyel rayon təşkilatının üzvü Natiq Ulubəydir.

“Mənim yenidən namizəd olmaq səlahiyyətim yoxdur, çünki partiyanın nizamnaməsinə uyğun olaraq bir sədr üçüncü dəfə namizədliyini irəli sürə bilməz”. Bu sözləri Axar.az-a Müsavat Partiyasının qurultayında sədrliyə namizədliklə bağlı gedən müzakirələr haqda danışan hazırkı başqan Arif Hacı deyib. “Əvvəlcə onu deyim ki, qurultayın nümayəndələri artıq seçilib. Məclis üzvlüyünə, başqanlıq, Mərkəzi Nəzarət Təftiş Komissiyasına namizədlərin irəli sürülməsi prosesi başlayıb. Mənim yenidən başqanlıq namizəd olmaq səlahiyyətim isə yoxdur, çünki partiyanın nizamnaməsinə uyğun olaraq bir sədr iki dəfə seçildikdən sonra üçüncü dəfə namizədliyini irəli sürə bilməz. İsa Qəmbər və başqalarının namizədlik verməyə isə səlahiyyəti var və bu səlahiyyətdən istifadə etmək üçün 30 aprel tarixinə qədər

Müsavatda İsa Qəmbərin son qərarını gözləyirlər

Keçmiş başqanın son qərarını kimlər gözləyir?

vaxt hesablanıb. Proses yekunlaşdıqdan sonra isə məsələlərə münasibət bildirmək daha asan olacaq”, - deyərək A.Hacı bildirib.

Qeyd edək ki, partiya üzvləri keçmiş başqan, Milli Strateji Düşüncə Mərkəzinin rəhbəri İsa Qəmbərin namizədliyində israr edirlər. Onlar hesab edirlər ki, İsa Qəmbər başqan qayıdacağı halda Müsavat güclənəcək və bir zamanlar İsa Qəmbərin məhz özünün başqanlıq dövründəki gücünü özünə qaytaracaq.

Başqanlıq namizəd olub-olmamağı ilə bağlı İsa Qəmbər aprelin 24-də qısa açıqlama verib: “Sağlıq olsun, amma bu barədə qəti qərar qəbul etməmişəm”.

Müsavat Məclisinin sədri Nüşabə Sadıqlı bildirib ki, müsavatçıların böyük əksəriyyəti İsa Qəmbərin namizədliyini dəstəkləyir, amma İsa bəy hələ qərarını açıqlamayıb: “Müsavat Partiyasının nizamnaməsində başqan 5 il müddətinə seçilir və bir şəxs ard-arda iki dəfədən artıq sədr ola bilməz. Ona görə də Arif bəyin müddəti bitdiyi üçün başqanlıq namizədliyini verməyəcək. Qaldı namizədlərə, müsavatçıların böyük əksəriyyəti İsa bəyin namizədliyini dəstəkləyir, amma İsa bəy hələ qərarını açıqlamayıb”.

Müsavatdakı mənbələrdən əldə etdiyimiz məlumata görə, Müsavat Məclisinin keçmiş sədri Arzu Səmədbəyli də başqan olmaq istəyir. Sadəcə olaraq, o, İsa Qəmbərin son qərarını gözləyir. İsa Qəmbər namizədliyini verməyəcəyi halda Arzu Səmədbəylinin başqanlıq namizədliyini irəli sürəcəyi istisna deyil. Lakin İsa Qəmbər namizəd olacağı təqdirdə indiyə qədər namizədliyini irəli sürən şəxslərin də iddialarından İsa Qəmbərin xeyrinə geri çəkəcəyi gözlənilir. Bu variantda isə İsa Qəmbər partiya başqanlıqna vahid namizəd olacaq.

Mayın 4-dən sonra keçmiş başqan statuslu Arif Hacılinın Müsavatda hansı vəzifəni tutacağına gəlincə, müsavatçılar bu məsələ barədə də ehtimallarını bölüşüblər. Arif Hacılinın Müsavat Partiyası Mərkəzi İcra Aparatının rəhbəri postunu tutacağı gözlənilir. Hazırda həmin postda Gülağa Aslanlı təmsil olunur.

Mayın 4-dən sonra keçmiş başqan statuslu Arif Hacılinın Müsavatda hansı vəzifəni tutacağına gəlincə, müsavatçılar bu məsələ barədə də ehtimallarını bölüşüblər. Arif Hacılinın Müsavat Partiyası Mərkəzi İcra Aparatının rəhbəri postunu tutacağı gözlənilir. Hazırda həmin postda Gülağa Aslanlı təmsil olunur.

Etibar Əliyev və **Şəmil Sadiq** arasında növbəti qalmaqal baş verib. Buna deputatın “Hədəf” rəhbərinin ideya müəllifi olduğu “Oxu Günü -10” adlı kitab festivalını sərt tənqid etməsi səbəb olub.

Deputatla nəşriyyatın rəhbəri arasında qalmaqal

“Mənasız kitablarını satmaq istəyir...”

Deputat Etibar Əliyevlə “Hədəf” nəşriyyatının rəhbəri Şəmil Sadiq arasında növbəti qalmaqal baş verib. Buna deputatın “Hədəf” rəhbərinin ideya müəllifi olduğu “Oxu Günü -10” adlı kitab festivalını sərt tənqid etməsi səbəb olub.

Bakupost.az xəbər verir ki, E.Əliyev Şəmil Sadiqin müəllifi olduğu kitabları satmaq üçün belə bir festival təşkil etdiyini bildirib: “30 ildən çoxdur ki, kitabxana qururam və məndən çox kitab mağazalarına gedən və kitab alan yoxdur. Facebook səhifəmdə 200 kitabın təqdimatını aparmıq qarşıma məqsəd qoymuşam. Kitab mağazalarına və Bukinistə gələnlərin demək olar ki, əksəriyyətini tanıyıram. Bütün kitab mağazalarındakı yeniliklərdən xəbərdaram. Bunu kitab satıcılarından soruşa bilərsiniz. Aprelin 27-28-də kitab festivalı keçirmək təşəbbüsü ilə aləmə car çəkənlərin başda Şəmil Sadiqov olmaqla, heç birinin kitabla əlaqəsi yoxdur. Onlar özlərinin nəşriyyatlarının çap etdiyi kitabları, broşürları və müəllifi olduğu mənasız kitabları satmaq məqsədilə bu tədbiri təşkil edirlər”.

Deputat Şəmil Sadiqin kitab festivalından sui-istifadə etdiyini deyib: “Kitab festivalı adı altında yalançı özünü-təbliğ və külli miqdarda pul qazanmaq fürsəti avantüradan başqa bir şey deyil. Bu, kitabı gözəndən salmaqdır. Kitab festivalını Mədəniyyət Nazirliyi, Elm və Təhsil Nazirliyi keçirməlidir”.

“Hədəf” rəhbərinin deputata cavabı gecikməyib. O, sosial şəbəkədə rişxəndlə “Etibar Əliyev də “Oxu Günü 10”-un təbliğatına başladı” deyərək yazıb: “Razılaşdıq ki, antireklam da reklamdır, sən də bu variantla təbliğata başla. Yəni sağ olsun, sözü müzəyə yere salmadı. Həllas... Sərgiyə gəlsəydi, bir kitab hədiyyə edərdim klassiklərdən. Yəqin ki, gəlməyəcək. Yəni də odundan qəşəng bir hədiyyə paketi ilə göndərmək istəyirəm, amma bilmirəm, hansı kitabı göndərim, təkliflərə açıqam, kimin təklifini bəyənəmsə, ona da bir kitab hədiyyəm olacaq”.

Alimpaşa Məmmədov həbsxanaya getməmək üçün bunları edir - təfərrüat

Sabiq icra başçısının cinayət işi üzrə məhkəmə prosesi iki ilə yaxındır ki, davam edir

Səmkirin keçmiş icra başçısı Alimpaşa Məmmədovun cinayət işi üzrə məhkəmə prosesi keçirilib. Gəncə Ağır Cinayətlər Məhkəməsində keçirilən iclasda bildirilib ki, “Abad Şəmkir” MMC və Sahibkarlığın İnkişafı Fonduna dəymiş ziyanın 185 min manat ödənilib. Qeyd edilib ki, həmin epizod üzrə qalan 315 min manatın da yaxın günlərdə ödənilməsi təmin ediləcək.

Bu səbəbdən Sahibkarlığın İnkişafı Fondunun Alimpaşa Məmmədova qarşı iddiasının olmadığı və şikayətin geri götürüldüyü açıqlanıb. Proses mayın 23-də davam edəcək.

Qeyd edək ki, Alimpaşa Məmmədov 2021-ci ilin aprel ayında Dövlət Təhlükəsizliyi Xidməti (DTX) tərəfindən keçirilən əməliyyatla həbs olunub.

Sabiq icra başçısına qarşı Cinayət Məcəlləsinin 179.4 (mənimləmə), 193-1.3.2 (cinayət yolu ilə əldə edilmiş pul

vəsaitlərini leqallaşdırma), 308.2 (vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadə), 311.3.2 və 311.3.3-cü (təkrar, külli miqdarda rüşvət alma) maddələri ilə ittiham elan olunub. Cinayət işi ilə bağlı sabiq icra başçısının 10 milyonluq əmlakı üzərinə həbs qoyulub.

Alimpaşa Məmmədovun məhkəmə prosesini izləyənlər bu prosesin sabiq sosial müdafiə naziri Səlim Müslümovun məhkəməsindən fərqli olmadığını qeyd edirlər. Bildirirlər ki, Səlim Müslümovun məhkəmə prosesi də bir neçə

il davam etdi. Məhkəmə prosesləri arasında uzun fasilələr verilməklə Səlim Müslümov dövlətə vurduğu 25 milyon manat ziyanın ödəmək üçün verilmiş zaman kimi qəbul olunurdu. Həqiqətən də Səlim Müslümov uzun məhkəmə fasilələri vaxtı böyük məbləğlərdə ziyanı ödəyirdi. Nəticə etibarilə Səlim Müslümovun cinayət işi üzrə məhkəmə prosesi Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsində 3 ilə yaxın davam etdi. Son olaraq Səlim Müslümov 5 il sınaq müddəti təyin olunmaqla, 11 il müddətinə şərti cəza verilib.

Alimpaşa Məmmədovun cinayət işi üzrə məhkəmə prosesi də 2 ilə yaxındır ki, davam edir. Proseslər arası fasilələr az qala 1 aya qədər

olur. Alimpaşa Məmmədov da fasilələr zamanı ziyanı ödəyir. Bu isə Alimpaşa Məmmədovun barəsində də Səlim Müslümov kimi şərti cəzanın verilməyi ehtimalını gücləndirir.

Tanınmış vəkil Əkrəm Həsənov “Yeni Müsavat”a deyib ki, son zamanlar Azərbaycan məhkəmələrində iqtisadi cinayətlər üzrə ziyanı ödəyən şəxslərin barəsində həbslə əlaqəli olmayan cəzaların seçilməsi praktikası yaranıb: “Bəzi hallarda məsuliyyətdən belə azad edirlər. Əlbəttə ki, bu, korrupsiya cinayətlərinə aid deyil. Daha çox dələduzluq cinayətlərində belə yavaşlama var. Bu iş isə korrupsiya cinayətidir və hər hansı bir

qiymətverici mülahizə yeritmək üçün Azərbaycan məhkəmələrindəki digər işlərə baxılmalıdır. Məsələn, adi vətəndaş oğurluq edir və oğurladığını tam şəkildə qaytaranda, vurduğu ziyanı ödədikdən sonra azadlıqdan məhrum etmədən azad olunurmu? Hər gün məhkəmələrdə olan şəxs kimi deyirəm - xeyr, azad etmirlər!”

Bəs xalqın dövlətə inamını sarsıdan məmura qarşı loyallığın sirri nədir?

Əkrəm Həsənov deyir ki, bu cür yaşama digər kor-

rupsioner məmurlar üçün “yaşıl işıq” yandırılmasına bərabərdir: “Bu gün vəzifədə olan korrupsioner məmurlar hökmə tanış olub düşüncələr ki, he de, ona ne oldu ki? Uzaq başı dövlətdən oğurladıq pulu qaytarıram, qalırım azadlıqda. Özü də hansı pulu qaytarıram? Sübut olunan pulu! Çünki korrupsiya yolu ilə bütçə pullarının ələ keçirilməsini sübut etmək asan iş deyil. Bu nöqtəyi-nəzərdən çıxarılan hökm arzuolunan deyil”.

■ E.MƏMMƏDƏLİYEV, “Yeni Müsavat”

Prezident İlham Əliyev Moskva səfəri zamanı Rusiya dövlət başçısı Vladimir Putinlə hər iki ölkənin iştirak etdiyi "Şimal-Cənub" beynəlxalq nəqliyyat dəhlizi layihəsi də əsas müzakirə mövzularından olub. Putin bildirib ki, bu nəqliyyat dəhlizi Şimal dənizi marşrutunu Fars körfəzi ilə birləşdirəcək və Rusiyanın Hindistana çıxışını təmin edəcək. İ.Əliyev qeyd edib ki, artıq Azərbaycan ərazisində Rusiya və İran sərhədini birləşdirən dəmir yolu xətti var.

Rusiya prezidenti böyük şirkətləri dəhlizin inkişafına vəsait qoymağa çağıraraq, yatırılan vəsaitlərin özünü artıqlaması ilə doğruldacağını deyib.

Qeyd edək ki, "Şimal-Cənub" nəqliyyat dəhlizi uzunluğu 7,2 min kilometr olan multimodal marşrutdur. Hesab olunur ki, Sankt-Peterburqu İran və Hindistan limanları ilə birləşdirəcək və beləliklə, Süveyş kanalı vasitəsilə Avropa digər ölkələrlə birləşdirən dəniz yoluna alternativ olacaq. Son nöqtə İranın Fars körfəzi sahilindəki Bəndər-Abbas limanıdır, buradan yüklər dəniz yolu ilə Hindistana və əksinə çatdırıla bilər. Dəhlizin 3 qolu var: qərb qolu Azərbaycandan, şərq qolu Qazaxıstan və Türkmənistandan keçməklə, mərkəz qolu Xəzər dənizi vasitəsilə İran və Rusiyayı birləşdirir.

Rusiyanın nəqliyyat naziri Vitali Savelyevin dediyinə görə, gələcəkdə "Şimal-Cənub" nəqliyyat dəhlizi üzrə yük axını tələbatdan asılı olaraq ildə 60-100 milyon tona qədər ola bilər.

Həştərxan vilayətinin sənaye, ticarət və energetika nazirinin müavini Mixail Kabakovun sözlərinə görə, "Şimal-Cənub" nəqliyyat dəhlizi gələcəkdə dəniz əlaqəsi vasitəsilə Afrikanın şərq sahillərinə qoşula bilər: "Afrika qitəsinin ölkələri çoxlu əhali və böyük iqtisadi ehtiyacları olan dövlətlərdir ki, onlar da öz mallarını təmin etmək imkanına malikdirlər. Ona görə də daşımanın artırılması ehtimalı var".

Bununla belə, "Şimal-Cənub" nəqliyyat dəhlizi ilə bağlı risklər də var. "Kommersant" qəzeti "N.Trans Lab" beynəlxalq agentliyinin ekspertlərinə istinadən yazır ki, "Şimal-Cənub" nəqliyyat dəhlizinin genişləndirilməsi üzrə mövcud layihələr infrastruktur məhdudiyyətlərini aradan qaldırmaq üçün yetərli deyil. Belə ki, hər iki quru marşrutu üzrə yükdaşımanın artırılmasına İran, Qazaxıstan, Türkmənistanda dəmir yollarının, eləcə də Rusiya və Qazaxıstanın avtomobil yollarının aşağı ötürmə qabiliyyəti mane olur. Dəniz marşrutu hər iki ölkədə limanların ötürücülük imkanlarının məhdudluğu, İranda onlara dəmir yolu yataqlarının olmaması və Xəzər donanmasının bərhad vəziyyətdə olması sə-

Azərbaycan dəmir yolu ilə Afrikaya birləşmək istəyir

Rusiya "Şimal-Cənub" nəqliyyat dəhlizi ilə bağlı İranın cığallığına dözməyə məcburdur

bəbindən çətinləşir.

"N.Trans Lab" bildirir ki, Qərb marşrutunda (Rusiya-Azərbaycan-İran) dəmir yolu hissəsində Rusiyanın infrastrukturunu problemsizdir: yükqötürmə qabiliyyəti ildə 60 milyon tondur. Lakin Azərbaycanda və İranda belə imkanlar yoxdur. Azərbaycanda yükqötürmə qabiliyyəti 30 milyon ton olan Samur-Sumqayıt ikixətli elektrikləşdirilmiş zolaq var, lakin Sumqayıtdan Astaraya (Azərbaycan) qədər yükqötürmə qabiliyyəti 10 milyon ton olan biryollu elektrikləşdirilməyən hissəyə çevrilir. İranda yeni inşa olunan Qəzin-Rəşt dəmiryol xəttinin Azərbaycana qədər davamı yoxdur. Rəşt-Astara adlandırılan bu hissənin tikintisinə hələ başlanmayıb. Rusiya ilə İran arasında xəttin tikintisinə, həmçinin İranın Xəzərsahili dəmiryol infrastrukturunun təkmilləşdirilməsinə dair müqavilə 2023-cü ilin mayında imzalanıb. Müqaviləyə əsasən Rusiya İrana bu layihələrin icrası üçün 1,5 milyard avro-luq dövlətlərarası kredit verəcək. Rəşt-Astara hissəsinin tikintisinə başlanması üçün Rusiya-İran, Rusiya-Azərbaycan və Azərbaycan-İran hökumətlərarası sazişlər imzalanmalıdır. Birinci müqavilə artıq imzalanıb. Vitali Savelyevin dediyinə görə, Rəşt-Astara dəmiryol xəttinin tikintisi, ilkin hesablamalara görə, 2027-2028-ci illərdə tamamlanacaq. Savelyevin

sözlərinə görə, 162 kilometr uzunluğunda bu hissənin yaradılması üzrə işlər artıq Rusiya və İran tərəfləri tərəfindən aparılır: "Eyni zamanda Azərbaycan tərəfi yolun bu gün 7 milyon tona qədər yük daşımağa imkan verən hissəsini təkmilləşdirir. Biz onları 15 milyon tona və daha çox artırmaq istəyirik. Hər şey bu marşrutla gedəcək yük bazasından asılıdır".

Avtomobil yolları ilə bağlı mənzərə tamamilə əksinədir - Rusiyada gündə 14 min avtomobilin ötürülməsi qabiliyyətinə malik ikizolaqlı hissələr olduğu halda, Azərbaycanda və İranda 40 min avtomobil üçün dörd zolaqlı hissələr var.

Şərq marşrutunun (Rusiya-Qazaxıstan-Türkmənistan-İran) da infrastruktur məhdudiyyətləri var. Rusiya ərazisində Qazaxıstanla sərhədə yaxınlaşan yerdə 11 milyon ton yükqötürmə qabiliyyətinə malik bir yollu elektrikləşdirilməmiş hissə var. Eyni məhdud yükqötürmə qabiliyyəti Qazaxıstan (11 milyon ton) və Türkmənistandadır.

Avtomobil nəqliyyatına gəlincə, vəziyyət qərb marşrutuna bənzəyir: Rusiya və Qazaxıstanda Beynəyca qədər gündə 14 min avtomobil üçün iki zolaqlı yol var, sonra Qazaxıstan və Türkmənistanda - 40 min avtomobil və İranda eyni inkişaf etmiş infrastruktur.

Mərkəz qolu - Transxəzər marşrutu, öz növbəsində, Rusiyanın Xəzər liman

infrastrukturunun aşağı tutumluluğu (23,5 milyon ton), İranın Xəzər limanlarına dəmir yolu yataqlarının olmaması, donanmanın çatışmazlığı ilə məhdudlaşır.

Tədqiqatın müəllifləri bu hesablamalara əsaslanaraq belə qənaətə gəlirlər ki, "Şimal-Cənub" dəhlizinin ümumi infrastruktur dəmir yolu ilə 10 milyon tondan çox, qarışıq dəmir yolu və avtomobil nəqliyyatı ilə isə 27-28 milyon tondan çox yük daşımağa imkan vermir. Rəşt-Astara hissəsinin tikintisi bu vəziyyəti ciddi dəyişməyəcək: onun daşıma qabiliyyəti 15 milyon tona qədər artacaq, lakin İranın dəmir yolu infrastrukturunun qalan hissəsi dəyişməyəcək.

Bu şəraitdə tədqiqat müəllifləri diqqətin Qərb marşrutuna yönəldilməsini təklif edirlər. Belə ki, 2022 və 2023-cü illərdə Şimal-Cənub dəhlizi üzrə yükdaşımanın ümumi həcmi müvafiq olaraq 14,6 milyon və 17,6 milyon ton təşkil edib. Bunun 70 faizi qərb qolu ilə daşınıb. Analitiklərin fikrincə, 2040-cı ilə "Şimal-Cənub" dəhlizi ilə daşınması mümkün olan yük potensialı baza ssenaridə 60 milyon ton, optimist ssenaridə 75 milyon ton təşkil edir. İlk növbədə, bunlar taxıl, gübrə, qara metallar və qida, həmçinin kömür, neft və neft məhsullarıdır. Ümumi dəyəri 17,1 milyard dollar olan cari investisiya layihələri isə 43 milyon ton yükqötürmə qabiliyyətini təmin etməyə imkan

verir. Rusiya hökumətinin planlarına görə, "Şimal-Cənub" dəhlizinin daşıma qabiliyyəti 2030-cu ildə 30 milyon ton, 2035-ci ildə isə 35 milyon ton olmalıdır.

Bütün bunları nəzərə alan "N.Trans Lab" ekspertləri qərb dəhlizinin inkişafı planlarına düzəlişlər etməyi təklif edir. Agentliyin məlumatına görə, 17,7 milyard dollarlıq investisiyalar onun 80-100 milyon ton yükqötürmə qabiliyyətinə nail olmasına imkan verəcək. Rusiyada ümumi dəyəri 157 milyon dollar olan nisbətən ucuz layihələrin həyata keçirilməsi təklif olunur ki, bunun da böyük hissəsi Samur-2 stansiyasının və Dərbənd dəmir yolu sərhəd keçidinin tikintisi üçün zəruridir.

Azərbaycana 1,7 milyard dolların yatırılması təklif olunur ki, burada ən kapital tutumlu hissə əlavə magistral dəmir yolunun çəkilməsi və 244 kilometrlik Ələt-Astara hissəsinin elektrikləşdirilməsi olacaq.

İranda tədqiqatın müəllifləri Bəndər-Abbas limanına Rusiya çaplı (1520 mm) dəmir yolu çəkməyi təklif edirlər. İndiyədək hökumətlərərsə sazişdə Rəşt-Astara hissəsinin İran formatında 1435 mm-lik (Avropa miqyasında) tikilməsi nəzərdə tutulur, lakin gələcəkdə onun 1520-lik kalibrə dublikatlaşdırılması da nəzərdə tutulub.

Müəlliflər Rəşt-Astara hissəsinin 1435/1520 və 1520 birləşmiş kalibrli ikiyollu hissə formatında tikilməsini təklif edirlər. Rəştdən Xəzər dənizinə qədər kombine edilmiş, İranın qalan ərazisində isə 1520 kalibrli dəmiryol xəttinin çəkilməsi təklif olunur. "N.Trans Lab"-ın hesablamalarına görə, bütün bu tədbirlər 15,8 milyard dollara başa gələcək.

Onu da bildirək ki, İran dəhlizdən bəhrələnenəcək əsas ölkədir - tranzit daşımaqlar ona ildə 20 milyard dollara qədər gəlir gətirə bilər. Lakin məhz Tehran öz ərazisində müvafiq infrastruktur yaratmağa vəsait xərcləməkdə israrlıdır.

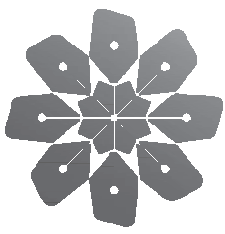
2018-ci ilin fevral ayında Azərbaycan Astarası ilə İran Astarası arasında 11 kilometrlik hissə (eyniadlı çay üzərindəki körpü də daxil olmaqla), onun

İran hissəsində (təxminən 3 km) eyniadlı stansiya və yeni tikilmiş yük terminalı Azərbaycan tərəfindən 25 il müddətinə icarəyə götürülüb - bunların hamısını Bakı öz hesabına yaradıb, yenidən qurub. Eyni zamanda Azərbaycan Bakıdan Rusiyaya qədər dəmir yolunun yenidənqurulmasına başlayıb. Bakı-Sumqayıt hissəsində işlər başa çatdırılıb. Sumqayıt-Yalama hissəsində isə işlərin 60 faizdən çoxu tamamlanıb. **Azərbaycan Dəmir Yolları QSC-dən verilən məlumata görə, Sumqayıt-Yalama dəmiryol xəttinin yenidən qurulması yükdaşıma və sənaye sahələrində fəaliyyətlərində vaxta qənaət, nəqliyyat vəsaitlərinin və infrastrukturun istismarı xərclərinin azalmasına, təhlükəsizliyin artırılmasına kimi faydalar gətirəcək:** "Belə ki, dəmiryol xəttinin bərpası zamanı uzunölçülü reyslərdən istifadə edilməsi keyfiyyətli və sürətli yükdaşımanın həyata keçirilməsi, bu əməliyyatların etibarlı və təhlükəsiz şəkildə icra edilməsi Azərbaycanın nəqliyyat-tranzit potensialından daha geniş və səmərəli istifadə edilməsi üçün şərait yaradacaq. Yenidənqurma işlərinin 2024-cü ilin sonuna başa çatdırılması planlaşdırılıb".

Prezident İlham Əliyevin noyabrda təsdiq etdiyi "Azərbaycan Respublikasının ərazisindən keçən beynəlxalq nəqliyyat dəhlizlərinin tranzit potensialının artırılmasına və tranzit yükdaşımalarının təşviqinə dair 2024/2026-cı illər üçün Fəaliyyət Planı"nda Ələt-Osmanlı-Astara dəmir yolunun yenidən qurulması nəzərdə tutulur.

İran isə demək olar ki, bütün infrastruktur xərclərini layihədə daha çox marağı olan Rusiyanın hesabına maliyyələşdirməyə çalışır. Qərbə yolu bağlanan Rusiya hazırda Tehranın bu cığallığına göz yummağa məcburdur: ciddi şəkildə asılı olduğu Hindistan mallarını öz ərazisinə çatdırmaq üçün İran üzərindən keçən yoldan əlverişlisi yoxdur. Buna görə də yaxın vaxtlarda Rusiyanın İranın Xəzər sahilindəki limanlarına da sərmayə qoymağa başlaması ehtimalı böyükdür...

□ **Dünya SAKIT,**
"Yeni Müsavat"

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

Ekologiya və ətraf mühitin mühafizəsi

Milli Paytaxt Bölgəsi (NCR) artan çirklənmə səviyyəsinə görə pisləşən ekoloji böhranla mübarizə aparır, nəticədə duman və duman onun sakinləri üçün ağır nəticələrə səbəb olur. Bu zəhərli havanın keyfiyyəti insanların sağlamlığına mənfi təsir göstərir, tənəffüs xəstəliklərinin artmasına, ürək-damar problemlərinə və digər əlaqəli xəstəliklərə səbəb olur. Bu çirklə hava-ya uzun müddət məruz qalma xüsusilə uşaqlar və qocalar kimi həssas əhali üçün həyati təhlükə yarada bilər.

Bu şəraitdə ehtiyat tədbirlərinin görülməsi böyük əhəmiyyət kəsb edir. İnsanlar açıq hava fəaliyyətini minimuma endirməli, hava təmizləyicilərdən istifadə etməli və çölə çıxarkən maskalar taxmalıdırlar. Evləri yaxşı havalandırmaq və yaxşı qapalı hava keyfiyyətini qorumaq da vacibdir. Davamlı öskürək, tənəffüs və ya sinə ağrısı kimi simptomlar yaranarsa, tibbi yardım axtarma gecikdirilməməlidir, çünki erkən müdaxilə çirklənmə ilə bağlı sağlamlıq problemlərinin idarə olunmasında əhəmiyyətli fərq yarada bilər. Emissiyaları azaltmaq və daha təmiz təcrübələri təşviq etmək üçün kollektiv səylər NCR-də davamlı, daha sağlam gələcək üçün çox vacibdir.

Uşaqlar ekoloji problemlərin güdazına gedir

"Azərbaycanda 10 milyondan çox olan əhali arasında 0-17 yaşlı uşaq və yeniyetmələrin sayı 2 milyon 633 min 54 nəfərdir".

Bu fikirləri ötən həftə **Səhiyyə nazirinin müavini İlqar Qasımov** Milli Məclisin Ailə, qadın və uşaq məsələləri, Səhiyyə və Təbii ehtiyatlar, energetika və ekologiya komitələrinin "Sağlam ailə modelinin hüquqi aspektləri-Yaşıl dünya müstəvisində" mövzusunda keçirdiyi birgə ictimaiyə dinləmə deyib. "Son 5 ildə aparılan

təhlilə əsasən, 0-13 yaşlı uşaqların ümumi xəstəlmə göstəriciləri azalsa da, tənəffüs və həzm sistemləri, onkoloji, psixoloji və davranış pozğunluğu, göz xəstəlikləri, qan dövranı xəstəlikləri üzrə xəstəlmə hallarına rastgəlmə tezliyi artıb. Həmçinin 14-17 yaşlı yeniyetmələr arasında ümumi xəstəlmə göstəriciləri və bütün sistemlər üzrə xəstəlmələrin rastgəlmə tezliyi də son 5 ildə artıb. 14-17 yaş daha sağlam dövr hesab olunur və bu dövrdə sağlamlıq məsələsinə xüsusi diqqət edilməlidir. Məhz bu yaşda insanın sonrakı həyatında sağlamlığına təsir göstərəcək bir çox xroniki xəstəlik və pis vərdişlər yaranır.

18 yaşadək insanların ən yüksək ümumi xəstəlmə göstəriciləri Abşeron-Xızı və Bakıda qeyd olunur", - deyə nazir müavini vurğulayıb.

Son 5 ildə uşaqların səhhətində nələr olub?

Azərbaycanda ekoloji problemlər səbəbindən son 5 il ərzində 13 yaşa qədər uşaqların xəstəlmə göstəricilərinə artım müşahidə olunur.

13 yaşa qədər uşaqlarda tənəffüs, həzm sistemi, göz və digər infeksiya xəstəlikləri kimi problemlərin rastlaşma tezliyində artım qeydə alınır.

Eyni zamanda ekoloji

patologiya səbəbindən yaranan törəmələrdə 37,5 faiz artım var. 14-17 yaş aralığı uşaqlarda tənəffüs sistemi, həzm sistemi, göz xəstəlikləri, infeksiya və parazit xəstəlikləri, sinir sistemi kimi problemlər ən çox rast gəlinən xəstəliklərdə ilk onluğa daxildir. Yeniyetmələr arasında xəstəliklərin artım dinamika müşahidə olunur. Ən yüksək artım isə dəri və dərialtı xəstəliklərdə qeydə alınır. Həmin xəstəliklər əsasən ekoloji problemlərin təsiri nəticəsində yaranır.

Müxtəlif regionlar üzrə Şəki-Zaqatala iqtisadi rayonunda 18 yaşa qədər uşaqlarda törəmə xəstəlikləri ilk sıradadır. Sinir sistemi xəstəlikləri səbəbindən ölüm halları isə rayonlara nisbətən paytaxtda daha çoxdur.

Ekoloji problemlər səhhətimizə belə təsir edib

Son illər ekologiyanın pozulması səbəbindən əmələ gələn xəstəliklərin sayı hədsiz miqdarda artıb. Ekoloji xəstəliklər aşağıdakı səbəblərdən meydana

gəlir:

* *Havanın çirklənməsi (havada CO₂, CO₂, SO₂, NO-un və s. miqdarının normaldan 10 dəfə artıq olması);*

* *Radiasiyanın yüksəlməsi;*

* *Kənd təsərrüfatı sahələrində kimyəvi maddələrin həddindən çox istifadə edilməsi;*

* *Məişət kimyasının inkişafı.*

Yuxarıda yazılanların təsirinə insanlarda əvvəllər məlum olmayan xəstəliklər meydana çıxmışdır:

1. Kimyəvi astma:

* aspirin astması

* sulfid astması

* nitrit astması

2. Kireş sindromu:

* zavodlarda mal-qara üçün istehsal edilən yarımsintetik tullantıların təsiri nəticəsində uşaqlarda əmələ gələn astma.

3. Minemat xəstəliyi

* dəniz məhsullarında olan metil-civənin təsiri nəticəsində mərkəzi sinir sisteminin zədələnməsi, spastik ifliclər və əqli çatışmazlıq.

4. **Yuşo xəstəliyi**

* bitki yağlarının tərkibindəki bifenilaminin təsiri nəticəsində dərinin zədələnməsi

5. Ümumi immun depressiya - "kimyəvi QİÇS"

* dioksinlər və ağır metal duzlarının təsiri nəticəsində əmələ gəlir.

Ətraf mühitin mənfi təsirləri insan orqanizmində özünü aşağıdakı əlamətlərlə göstərir:

- süstlük
- baş ağrıları
- qarında ağrılar
- arterial distoniya
- EKQ-də dəyişikliklər
- tədricən inkişaf edən ikincili immunodefisit.

Asfaltda yaşayırlar, bədənləri zəifləyir, insan bədəni asfaltın üstündə nə qədər olar?

Son zamanlar demək olar ki, hər 3 nəfərdən 2-nin soyuqdəyməyə yoluxduğunu və bunu ağır keçirdiyini müşahidə edirik. Xəstəliyi bəzi ekspertlər "Eris" virusu

adlandırırsa da, bununla bağlı dəqiq bir məlumat yoxdur. Maraqlısı budur ki, koronavirus pandemiyasından sonra infeksiyalar daha çox yayılmağa başlayıb. Bəs buna səbəb nədir?

Farmakoloq Aydın Əliyev mediaya açıqlamasında bildirib ki, əsas səbəblər keyfiyyətsiz qida, ekoloji mühitdir: "Son illər böyük güclərin sayəsində dünyada yeni viruslar yayılır. Keyfiyyətsiz su, havanın çirkləndirilməsi, keyfiyyətsiz yağlar da insan bədənini zəiflədir. Bədənimizin zəifləməsi də istənilən patologiyaya yoluxmağımıza səbəb olur. Əvvəl görülməyən, amma çox yaygın olmayan viruslar indi yayılır. Həkimlər həmişə nə deyir? Hava, ekoloji mühit, qida təmiz olmalıdır. İnsanlar da normal sanitariya-gigiyenik qaydaları qorumaqlıdır. Bunları da qorunmayan istənilən virus yayılır. Çalışmaq lazımdır ki, imkan daxilində şəhərdə yaşayan uşaqların ayağı bir torpağa dəysin. Asfaltda yaşayırlar, bədənləri zəifləyir. İnsan bədəni asfaltın üstündə nə qədər olar? Ona görə adicə bir az ya isti, ya soyuq hava olanda, külək əsən kimi xəstələnirik. Həkimlər özümüzü qorumasaq, bizi necə qoruya bilər ki? Şəhərlər, küçələr siqaretlə doludur. Hamı sərbəst şəkilə siqaret çəkir, bu da havanı məhv edir. Siqaretin tərkibində 7 mindən çox zəhərli maddə var. Yəni də ataraq xəstəliyi yayırlar. Xəstə insanlar çox bəzi şəkildə küçələrə tüpürür, xəstəliyi yayır. Bunlar xırda kimi görünür, amma böyük məsələdir. Bu, istənilən xəstəliyi yaymağa səbəb olur".

Ekologiya

ÜSAVAT
N 71 (8444) 26 aprel 2024

Ekoloji xəstəliklər gündən-günə necə artır?

Çirklə hava, problemli ekologiya uşaqları da, böyükləri də məhv edib

“Yerli toxum sortları çatışmır”

“Bu gün Azərbaycanda kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalının xarici sortlardan asılılıq səviyyəsi yüksəkdir. Bunu aradan qaldırmaq üçün yerli toxum sortlarının yaradılması vacibdir. Ölkədə kənd təsərrüfatı məhsullarının seleksiyası zəif formada gedir. Buna səbəb kənd təsərrüfatı ilə fundamental elmi qaydada məşğul olan dövlət qurumlarının yüksək məhsuldarlıqlı yerli sortlar yetişdirmə bilməməsidir. Bu qurumlar az-çox yetişdirilmiş toxumları, yerli sortları hibridləşdirər, məhsuldarlığı artırılmış sortlara çevirə bilmirlər”.

Bunu Bakupost.az-a **İqtisadçı ekspert Akif Nəsirli** deyib.

O qeyd edib ki, Azərbaycanda seleksiya işlərinin təşkili kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalı sahəsində vacib addımlardan biridir: "Hesab edirəm ki, dövlət qurumları ilə bərabər seleksiya ilə məşğul olan özəl sektorun inkişafına xüsusi diqqət ayrılmalıdır. Dövlət tərəfindən maliyyələşdirilən bu işlə məşğul olan qurumların qarşısında tələb qoyulmalıdır. Çünki özünü maliyyələşdirəcək özəl sektorda bu işlə məşğul olmağa, yeni toxumlar yaratmağa daha

çox maraqlı olacaq. Bundan isə həm fermer, həm özəl sektor, həm də bu işlə məşğul olan alimlər qazanaacaq”.

İqtisadçı bildirib ki, bu gün fermerlər yerli mütəxəssislərin yetişdirdiyi kənd təsərrüfatı məhsulu sortlarına inanmır. Ona görə də onlar xarici sort toxumları almağa üstünlük verirlər: "Fermerlər bilməlidir ki, həmin toxumlar həmin ölkələrin havası, şəraiti, suyu və torpağına uyğun hazırlanıb. O toxumlar bizim torpaqlarda, iqlimdə bitməyə bilər. Bunu nəzərə almaq vacibdir”.

Sevinc TELMANQIZI

ÜSAVAT

Son səhifə

N 71 (8444) 26 aprel 2024

Məşhur idman malları istehsalçıları arasında məhkəmə

Dünyanın ən məşhur idman malları istehsalçıları olan "Adidas" (Almaniya) və "Nike" (ABS) arasında yaranan mübahisə ilə bağlı apellyasiya prosesi başlayıb. Qeyd edilib ki, fikir ayrılığına səbəb Avropa istehsalçısının xarakterik dizayn elementi olan üç paralel zolaq olub. 2022-ci ildə şirkət "Nike" məhsullarında oxşar zolaqlar aşkarlayıb və rəqibini müəllif hüquqlarını pozmaqda günahlandıraraq məhkəməyə müraciət edib.

Rusiyada qadın xəstə itini yolboyu sürüdü

Rusiyanın Krasnoyarsk şəhərində qadın itini maşına bağlayıb və yolboyu sürüyüb. Qadının dediyinə görə, o, itini müayinə üçün baytara aparmaq istəyib. Lakin heyvanı maşının yük yerinə mindirə bilməyib. Ona görə də alabai cinsindən olan itinin qayışını yük yerinin qapısına bağlayaraq həkimə aparmaq qərarına gəlib. Nəticədə it yolboyu sürüklənib. Hadisəyə şahid olan yerli sakinlər dərhal polisə xəbər veriblər və qadın ertəsi gün polis bölməsinə aparılıb, lakin barəsində saxlanılma qərarı verilməyib.

Qadın ili oynağı zədələndiyinə görə baytarlıq klinikasına aparmaq məcburiyyətində olduğunu bildirib. İtin sağ qaldığı və sahibinin qohumlarına verildiyi məlum olub.

Kosmosda nüvə silahının qadağası baş tutmadı

BMT Təhlükəsizlik Şurası ABS və Yaponiyanın kosmosda nüvə silahının yerləşdirilməsinə dair qətnaməsinə Rusiya və Çinin düzəlişini rədd edib. Düzəliş kosmosda hər hansı silahın yerləşdirilməsinin daimi əsasda qarşısını alınmasını tələb edirdi. Rusiya da öz növbəsində bu qətnamə layihəsinə veto qoyub.

İnsanabənzər robotların buraxılış tarixi açıqlandı

"İnsanabənzər robot "Optimus" hələ də "Tesla"nın laboratoriyasında sınaqdan keçirilir, lakin gələn ilin sonunda buraxılmağa hazır ola bilər". Bu barədə "Tesla"nın baş direktoru İlon Maskın bəyanatına istinadən məlumat yayılıb. "Tesla" dünyada potensial işçi çatışmazlığı və təkrarlana tapşırıqları yerinə

yetirmək üçün insana-bənzər robotlar hazırlayan bir neçə şirkətdən biridir. Bu cür maşınlar logistika, anbar, pərakəndə satış və istehsal kimi sənayelərdə təhlükəli və ya adi işlərə cəlb oluna bilər.

Son telefon konfransı zamanı Mask investorlara 2024-cü ilin sonuna qədər

"Optimus" robotlarının "Tesla" zavodunda bezi vəzifələri yerinə yetirməyə başlaya biləcəyinə inandığını bildirib. Avtomobillərin 2025-ci ilin sonunda satışa çıxarılacağı gözlənilir.

"Məncə, "Tesla" güclü tələbat və kütləvi istehsal perspektivi baxımından istənilən insanabənzər robot istehsalçısı arasında ən yaxşı mövqedədir", - iş adamı investorlara deyib.

Qeyd olunur ki, insana-bənzər robotlar hazırlayan şirkətlərə "Hyundai Motor"la tandemdə "Honda" və "Boston Dynamics" də daxildir. Bundan əlavə, "Fig" startapı 2024-cü ildə analoji planlarını açıqlayıb - şirkət avtomobil istehsalçısı "BMW" ilə əməkdaşlıq edərək insanabənzər robotlar hazırlamaq niyyətindədir.

Bağda işləməyin insan orqanizminə əvəzedilməz təsirləri

Bağ evində işləmək antidepressant qəbul etməyə bənzəyir və depressiya riskini 23% azaldır. Bu barədə britaniyalı alimlər apardıqları uzunmüddətli araşdırmalardan sonra elan ediblər. Onların sözlərinə görə, bağdakı işlər, həmçinin narahatlığı azaldır və psixoz hücumları yatırır. Maraqlıdır ki, tədqiqat nəticələri bütün dünyada müxtəlif yaşlarda olan kişilər və qadınlar üçün eyni olub.

Bunları bilirsinizmi?

- * Döş qəfəsindən çıxarılan insan ürəyi qısa müddət döyünə bilər. Çünki onun özünün xüsusi elektrik sistemi var və ətraf mühitdən elektrik ala bilər.
- * Mədə turşusu o qədər güclüdür ki, bədən hər 3-4 günə tamamilə yeni selikli qışa yaranır.
- * İnsan burnu 50 min qoxunu ayırmaq yadda saxlaya bilər.
- * İnsan saatda 160 km sürətlə asqırır. Bəlkə də daha çox.
- * Qan damarlarının ümumi uzunluğu 96 min kilometrdir. Bu da ekvator xəttini iki dəfədən artıq fırlanmağa bərabərdir.
- * İnsan bədənini gündə yük maşınının 32 km məsafə qət edə biləcəyi qədər enerji istehsal edir.
- * İnsan gözü o qədər həssasdır ki, aydın gecədə səmaya baxsa Andromeda görmək olar. Yeni gözlər ən bizə yaxın və 2,5 milyon işıq ili uzaqda yerləşən qalaktikada zəif rəngli ləkələri ayırd edə bilər.
- * İnsan xoruldayan zaman 80 desibel gücündə səs çıxarır. 85 desibeldən yuxarı səs insan sağlamlığı üçün təhlükəlidir.
- * İnsan 70000000000000000000000000000000 (7 oktilion) atomdan ibarətdir.
- * Heyronlar saatda 240 kilometr sürətlə sıqanl ötürürlər.
- * İnsanın ürək ritmləri və mimikası qulaq asdığı musiqidən asılı olaraq dəyişir.
- * Yatmayanda insan beyni bir lampa üçün kifayət edəcək qədər elektrik enerjisi istehsal edə bilər.
- * İnsan sümüyü poladdan möhkəmdir. Belə möhkəmliyə baxmayaraq sümüklərin 31 faizi sudan ibarətdir.
- * İnsan gözü kamera kimi qiymətləndirilsə o 576 meqapiksel olar. Müqayisə üçün deyək ki, ən güclü fotoaparat olan Mamiya DSLR da bu rəqəm 80 meqapikseldir. Ən yüksək rəqəmə malik cihazın qiyməti isə 34 min dollardır.
- * İnsan gözü 10 min rəngi seçə bilər.
- * Əgər insan DNT-ni açmaq olsa 16 milyard km-lik zəncir yaranardı. Bu isə Yerdən Plutona və əks istiqamətdə olan məsafə qədərdir.
- * İnsan yaddaşı 1 kvadrillion bit informasiya saxlaya bilər.
- * İnsan ürəyi orta ömrü ərzində 1,5 milyon bərel qan vurur - bu 200 dəmiryol sisteminə doldurmağa yetir.

Almaniyada festivala qatılan 300-ə yaxın insan zəhərlənib

Almaniyanın Ştutqart şəhərində zəhərlənmə əlamətləri ilə 300-ə yaxın insan həkimlərə müraciət edib. Onların hamısı hər il keçirilən Ştutqart Bahar Festivalında olub və orada yemək alıblar. Zərərçəkənlər arasında həftəsonu festivala qatılan yeddi dost da var. Onlar qıldə bışmış toyuq yeyib və spirtli içki içiblər. Ertəsi gün onlar zəhərlənmə əlamətləri hiss ediblər. Kütləvi zəhərlənmənin səbəbi araşdırılır.

Planetin ən yaşlı ağaclarını çəkmək üçün 14 ilini sərf etdi

Fotoqraf 14 il ərzində planetin bütün ən yaşlı ağaclarını çəkib. Dünyaca məşhur fotoqraf Bet Mun bütün planeti gəzərək dünyanın ən yaşlı ağaclarını çəkib. Bunun üçün o, 14 ilini sərf edib. Fotoqraf zəhmətinin bəhrəsi ilə bağlı albom da buraxıb. Kitabda ümumilikdə 60 şəkil var. Yaddaşa köçürülən ağaclarının əksəriyyətinin yaşı min illərlə ölçülür.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: venimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Lisenzia N: B 114
SAYI: 1.500